

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskernes Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Fortegnelse

over

danske Skrifter, som vedrøre

den danske Hærs og den danske Flaades Historie

fra 1660 til 1800.

[at]

[P. Fr. Rist]

Med en Indledning.

Tillægshefte til Militært Tidsskrift. XVIII.

Kjøbenhavn.

Bianco Lunos Kgl. Hof-Bogtrykkeri (F. Dreyer).

1889.

Hærens og Flaadens Historie fra 1660 til 1800 i den danske Literatur

med en Fortegnelse over

danske Skrifter, som vedrøre Hærens og Flaadens Historie
i dette Tidsrum.

Af Kapt. **P. Fr. Rist.**

Der kan i de senere Aar spores en større Interesse hos Hærens Officerer for den danske Hærs Historie end tidligere og en Lyst hos mange af dem til at give sig i Lag med at studere den og bearbejde den. Det gjælder da om, da dette Studium altid har været meget forsømt her i Landet, at fastholde denne Interesse, at lede den og at udbytte den saa meget som muligt. Forholdene kunne hurtig forandre sig, Begivenhederne kunne lægge Beslag paa Kræfterne, det rette Øjeblik kan let gaa tabt, og man vil da staa lige over for den samme sørgelige Fattigdom, som man nu finder i vor militærhistoriske Literatur.

Et Studium af Hærens Historie frembyder imidlertid store Vanskeligheder. Der foreligger store Samlinger af utrykte Kilder, som ikke er lagt til Rette for Forskeren, og der foreligger en fattig og spredt, trykt Literatur. Men hvad enten det er for egen Belærings og Fornøjelses Skyld, eller det er for at søge nye Oplysninger eller bringe nye Fremstillinger, er det nødvendigt her som ved ethvert historisk Studium først at skaffe sig et nøjagtigt Overblik over den foreliggende Literatur. Det er et Forsøg paa

at lette dette Arbejde, som har fremkaldt nærværende lille Studie og Literatur-Fortegnelse.

Danmarks Krigshistorie og Hærens indre Historie efter Middelalderen deler sig naturlig i tre Perioder: fra Krudtets Anvendelse til den staaende Hærs Oprettelse; fra 1660 til henimod det 18. Aarhundredes Slutning; fra c. 1800 til Nutiden.

Af disse Perioder har Danmarks Krigshistorie før den staaende Hærs Oprettelse en forholdsvis rig og dygtig, ja for flere Tidsrums Vedkommende glimrende Literatur. Foruden de Værker, hvori vore mest ansete Historikere have behandlet større eller mindre Dele af vor almindelige Historie, og som selvfølgelig ogsaa omfatte de dertil hørende Krigsbegivenheder, er der fremkommet Skrifter, der gjøre disse til det særlige. Vi have mange gode Fremstillinger af danske Krigsbegivenheder, oplyste ved Hjælp af Aktstykker fra Middelalderen og til Midten af det 17. Aarhundrede, og desuden ogsaa vidtløftige Monografier af Krigens berømte Mænd fra disse Tider. Men det Tidsrum, i hvilket Hæren bliver mere regulær og tilsidst under faste Former Enevoldskongens egen urokkelige Ejendom, har Literaturen kun ofret ringe Opmærksomhed. Tiden efter Christian IV's Død omhandles næsten ikke, og man undres saa meget mere derover, som den efterfølgende Tid netop frembyder de for Hærens saavel indre som ydre Historie mest interessante Episoder. Vi mangle saaledes ikke alene en samlet Fremstilling af den ulykkelige svenske Krig 1657—60 og Kjøbenhavns Belejring o. s. v., men den store Omvæltning i vor Krigsforfatning, som Enevoldsmagten medførte, og som førte til den staaende Hærs Oprettelse, har ej heller fundet sin militære Forfatter. Disse i Hærens Historie saa mærkelige Aar, i hvilke Frederik III i det ødelagte og udpinte Land skaber en Enevoldskonges stærke Hær, som senere Christian V, ung og fyrig, udvider til en Erobrings-Hær, en af de stolteste, Danmark nogensinde har ejet, Aar, som ere af største Vigtighed for at forstaa

Hærens hele Tilblivelse og Historie, ere endnu ikke behandlede i vor Literatur. Denne giver os i det mindste saare ringe eller mislykkede Fremstillinger og Oplysninger saavel af Hærens indre Forhold, dens Tal, dens Rammer, dens Forplejning o. s. v., som af dens Virksomhed og Bedrifter.

Den skaanske Krig (1675—79) ejer kun en meget uheldig Historieskriver, hvilket saa meget mere maa beklages, som denne Krig — den første, i hvilken den staaende Hær træder op — trods dens i det hele taget uheldige Udfald og dens mange Brøst og Forsyndelser frembyder højst mindeværdige og hæderlige Bedrifter, der for en stor Del ere lidet bekjendte i Hæren som i Folket. Den store nordiske Krig har derimod ikke fundet sin Historieskriver, men dens enkelte Episoder, Krigens politiske Aarsager og Følger ere af mange forskjellige, ikke mindst norske Forfattere, behandlede i en Række fortrinlige Afhandlinger, der vil jævne Vejen for en fremtidig Forfatter af Frederik IV's Krigshistorie og gjøre den, om ikke magelig, saa dog fremkommelig. En nærmere Undersøgelse af den store nordiske Krig saavel som af den skaanske Fejde vil drage en Historie frem, som i mange Retninger er langt mere hæderfuld, end det i Almindelighed antages. Saa kommer den lange Fredsperiode under de følgende Konger, for Hærens indre Historie den ikke mindst interessante. Men naar undtages den lille Pennefejde om Landmilitiets Oprettelse, som et Par af vore Historieskrivere for nylig har kæmpet, om ikke udkæmpet, ligger ogsaa hele denne Periode næsten udyrket i vor Literatur. Hvor meget kunde man ikke ønske at faa et nøjere Kjendskab f. Ex. til Hærens Forbindelse med Landboforholdene i det 18. Aarhundrede, til de mange Forsøg paa at bringe den store Hær i passende Forhold til Landets smaa Evner, til de mangfoldige Hærordninger, til St. Germain's højst mærkelige Periode, til Hærens Standpunkt under Syvaarskrigens Bevægelser, der bringe

nye Principper ind i Hærens Organisation og Styrelse, og Krigens Førelse, og endelig til den danske Hærs Emancipation fra den Skal af Tydskhed, som omgav den i Slutningen af det 18. Aarhundrede.

Først da Hæren i vort Aarhundrede i Højde med det aandelige Livs Rørelser paa andre Omraader lidt efter lidt bliver fuldstændig national og dansk i alle sine Grene, og det tilsidst lykkes den i hæderlige Kampe for Fædrelandets Selvstændighed at godtgjøre sit Værd, da endelig finde vi en krigshistorisk Literatur, som er Gjenstanden jævnyrdig. Hærens Historie i dette Aarhundrede har en smuk og gediegen Literatur i C. Th. Sørensens, Generalstabens, Vaupells o. a. Værker.

Det er, som man vil se, altsaa den lange Periode fra den staaende Hærs Oprettelse til c. 1800, som er fattigst behandlet i vor Literatur. At der ikke eksisterer en samtidig krigshistorisk Literatur i denne Periode, kan let finde sin Forklaring. Den historiske Videnskab stod jo i Tiden før Holberg, saavel som hele den danske Literatur, paa et saare lavt Standpunkt. Enevoldsmagten egnede sig ikke til at fremme den. Christian V, den ivrige Jæger og Rytter, havde kun ringe Sands for boglig Viden, og baade han og hans Søn vare Soldaterkonger i Følge deres naturlige Anlæg og deres Tids Fordringer, og begge personlig tapre. Sandsen for at sætte sig Monumenter ved Fremme af Literaturen manglede de fuldstændig. Skylden kan dog ikke væltes over paa Kongerne alene. «Det laa», siger Prof. Holm, «først og fremmest i en Mangel paa Produktionsevne hos det danske og norske Folk». Den samtidige krigshistoriske Literatur indskrænker sig derfor saa godt som til Flyveblade af mer eller mindre paalidelig Natur, og til de Heltedigte, som Lejlighedspoeterne frembragte. Disse Heltedigte — i Almindelighed smagløse Rimerier — ere i høj Grad betegnende for Tidens Aand. Alt, hvad der kom frem, var gjenneysyret af Kongetilbedelse og For-gudelse af det enevældige Monarki. Ethvert Skrift hen-

vendte sig til Enevoldsherren i en Fortale med den allerunderdanigste Undersaats mest krybende Beundring for og Tilbedelse af den kongelige Majestæt og den ufejlbare Krigsherre. Selv Digtere som Kingo hævede sig i den Henseende ikke ud over Tidens Aand. Denne fordrede, her som i andre Lande, et saadant Sprog og en saadan Tone. Kongerne lod sig i lang Tid nøje hermed, og ingen af dem befalede en Historiker at for-evige de i de overstrømmende Digte saa højt berømte Heltegjerninger. Ved Universitetet var før Holbergs Tid Historien en kun lidet dyrket og yndet Disciplin, der blev kun skrevet for de Lærde og i de Lærdes Sprog, ikke for Folket. Fra Kongernes Side kunde der som sagt kun ventes Opmuntring under Forudsætning af det absolute Herredømmes absolute Hyldning. Derfor opstod der en Mangel paa Smag og Kritik, som Forfatterne i deres krybende Smiger lagde for Dagen, og et Praleri, som kvalte ethvert Forsøg paa sand Skildring af de virkelige Begivenheder. Denne Tone brød Spidsen af Forfatternes Penne i det 18. Aarhundrede; de kritikløse Værker har kun den tørre Beretnings Værdi, og de tvivlsomme Kilder tvinge til Prøvelse paa ethvert Punkt, en Prøvelse, der kun beviser deres Upaalidelighed.

Frederik IV's Regering falder i to Perioder, en krigersk og en fredelig. I denne sidste begyndte nu et nyt Liv at røre sig i Videnskabens Verden, men ingen følte sig kaldet til at forherlige Kongen i en Fremstilling af Krigsaarene. Ved Holberg og andre endnu lærdere Historikere vakttes Interessen for Fædrelandets Historie, der blev udgivet større Fremstillinger og samlet et uhyre Stof. Man vilde vække andre Landes Opmærksomhed, og man vilde oplyse Folket og vække dets Læselyst. Med en storartet Energi kaste historiske Forskere sig over Oldtiden og Middelalderen og disse Tiders krigerske Historie. Først senere, paavirket af de store Verdensbegivenheder, vende de sig til nyere Tider. Holberg gaar i sin Danmarkshistorie Tiden saa nær paa Livet

som muligt. — Christian VI var selv arbejdsom og søgte at fremme Videnskaben, men ivrig for Freden, som han var, har han næppe protegeret nogen Forherligelse af sin Faders og Bedstefaders Krigsbedrifter. Det er ældre Tiders Krige, som er Gjenstand for de Lærdes Undersøgelser. Man kjender fra Holbergs Epistler hans Spot over det overdrevne arkæologiske Studium, og han søger at lokke til Studiet af nyere Tider (Ep. 194). Tungt har Datidens Historieskrivere lidt under Fattigdommen paa Kilder: «De som have skrevet før Souverænetetet, agere heller Apologister for Adelen end Historie-Skrivere; og de, som have skrevet siden, synes heller at have villet forfatte Lov-Sange over Kongerne end oprigtige Historier» (Ep. 328). «Was unter den folgenden Königen (Chr. IV, Fr. III, Chr. V) vorgegangen, weil es von Niemand à parte geschrieben ist, hat es unmöglich anders aus als vielen, theils gar schlechten Schrifften, Orationibus, Panegyricis, Carminibus oder auch aus den Historicis der benachbarten Völcker können geholet werden. Denn das von dem Königlichen Dänischen Assessore und Hoffbuchdrucker Herrn Lorentzen publicirte Tage-Register Christiani V ist so mager, dass daraus wenig Trost zu hoffen gewesen» (Hojer Kurtzgef. Dännemärckische Geschichte. Flensb. 1719. Vorbericht).

Under Frederik V beskyttedes Videnskaberne af dygtige Mænd. Men Kongens Udsigt til at blive Tronfølger i Sverige og til en Forening af de nordiske Riger har vel næppe været gunstig for en Fremstilling af Krigene mellem disse Lande. Og dog udkom netop under denne Konge den største krigshistoriske Monografi i den her omhandlede Periode. Kaptejn i Artilleriet Mourids Friedenreich udgav 1758—65 sin Christian V's Krigshistorie, et omfangsrigt Værk, der paa Grund af sin kritikløse Fremstilling og sin ringe Benyttelse af de utrykte Kilder, kun har en meget tvivlsom Værdi. For Hærens indre Historie yder det næsten intet, det gjælder mest om et ligesaa umuligt som panegyrisk Forsøg paa at gjøre

Christian V til den altid sejrige Krigshelt. Men Literaturen blev i det hele taget fyldigere, og blandt udkomne Skrifter kan nævnes C. L. Testrups «Danmarks og Norges Krigsarmatur» (1756) og desuden ikke faa vidtløftige Biografier, især af Søhelte. Findes der engang et lille Skrift af Værdi, er det en enkelt Tilfældighed; nogen ordnet krigshistorisk Udvikling findes ikke. Officererne i Hæren, som nærmest skulde løse denne Opgave, stod gjennemgaaende paa et lavt aandeligt Standpunkt næsten hele Aarhundredet igjennem. Blæk og Pen vare foragtede af Tidens Støvleofficerer, det vilde ikke have været «standsmæssigt» at skrive, selv om de havde kunnet. Dog ikke alene Datidens Forfattere have Skylden, Folket havde sin. Det stillede sig meget kølig lige over for Hæren. Noget har vel de mindre heldige Udfald af Krigene i Aarhundredets Begyndelse gjort hertil, noget vel ogsaa, og ikke mindst, det fremmede Præg, som vor Hær havde ved sine mange udenlandske Befalingsmænd og Anvendelsen af det tyske Sprog i dets Rækker. Den lange Fredsperiode bevirkede desuden, at Folket syntes, at Hæren var overflødig, og denne, som jo ej heller rekrutteredes af Landets Sønner, indtog efterhaanden en noget isoleret og forladt Stilling. Krigshistoriske Fremstillinger kunde saaledes næppe gjøre Regning paa noget Publikum udenfor Hæren den Gang, og senere har den nationale Bevægelse og dens nyere Forfattere ved deres bornerte og meget overdrevne Betragtning af Tydskheden i Danmark gjort sit til at skræmme baade Publikum og Forfattere fra at beskæftige sig med Perioden 1660—1800. Medens vore Nabolandes Hære, med hvilke vi have ført vore Krige, og som ikke have lidt under de nævnte uheldige Forhold, eje en i høj Grad udviklet militærhistorisk Literatur, der ogsaa er en af de vigtigste Kilder til vor Hærs Historie, staa vi selv af de anførte Grunde meget fattige. Som Bevis paa, at det næppe alene var Hærens Tydskhed, som skræmmede Forfatterne fra at behandle dens Historie, kan anføres,

at endskjøndt Søetaten jo som bekjendt stod højt i Kongernes og Folkets Gunst, er dens historiske Literatur i denne Periode ikke meget rigere end Hærens.

Saa kommer Aarhundredets Slutning. «Oplysningstidens» Strømninger havde efterhaanden ogsaa meddelt sig til Hærens Officerer. Trykkefriheden aabner alle Sluser, «al Ting skal trykkes og al Ting skal læses», selv militære Forhold begynder man at drøfte i mangfoldige smaa Skrifter. Ogsaa Officererne skære deres Penne til og blande sig i Skribenternes vrimplende Skare. Abrahamson slaar til Lyd i Øst og Vest, Schack-Staffeldt skriver Digte; militære Tidsskrifter stiftes, Schmeltows «Patriotiske Tanker» affæder en interessant Pennefejde, og man begynder at faa Øjnene op for, hvad der mangler. 1787 klager en Forfatter over vor fattige Krigshistorie, men i hans videre Udvikling ses det, at det er Søværnets Historie, som ligger ham paa Sinde. Werlauff skriver (1800) i en Afhandling, som hedder «Om at skrive det nordiske Krigs- og Søværns Historie»: En Skildring af det skandinaviske Krigs- og Søværn hører endnu til de mange pia desideria i vort Fædrelands Historie; — men hans Plan gaar dog kun ud paa at behandle Krigskunstens Historie i Oldtiden.

Man skulde nu tro, at det Aarhundrede, man med saa frejdigt Mod rykkede ind i, maatte bringe Hjælp, men uagtet Skrivelysten ikke blev mindre, og Forfatterne fylkedes mere og mere, blev alligevel den staaende Hærs Historie fra 1660 til 1800 en lidet betraadt Mark, og det har sine naturlige Grunde. De store politiske og krigerske Begivenheder baade her og i fremmede Lande optog Sindene fuldstændig. Alle militære Forfattere følte deres Evne til at producere draget henimod de store Krige og de vældige Skikkelser. Tidsskrifterne bovnede af Afhandlinger, og det vrimplede med Bøger om Syvaarskrigen, Revolutionskrigene, Frederik den Store og Napoleon; vort eget lille Lands henfarne Smaakrige vare forlængst glemte. Fraset Forfatterne af «Ledetraadene i

Forelæsningerne ved de militære Læreanstalter», er der ingen, der beskæftiger sig med dem. Baggesen gaar oven i Kjøbet ikke længer end til den staaende Hærs Oprettelse.

Men den nationale Bevægelse, som løftede sig højt under Paavirkning af Begivenhederne 1801—14, vakte ogsaa Tanken hos vore militære Forfattere om vor Fattigdom i dansk krigshistorisk Literatur. Blandt disse er der een, hvis Navn først og fremmest bør nævnes og erindres, naar Talen er om den danske Hærs Historie.

Ferdinand Heinrich Jahn blev født d. 5. Febr. 1789 i Neumünster, hvor hans Fader, Caspar August J. var Apotheker. Moderen Albertine Georgine Lesser var en Datter af en fhv. Livlæge hos Hertugen af Holsten-Plöen. Uagtet Faderen var ubemidlet og døde tidlig, fik Jahn dog en god Opdragelse, og den begavede Drengs store Læselyst blev tidlig hendraget til den mest forskelligartede Literatur. Paavirket af Rejsebeskrivelser og især af Søkrigen herhjemme fattede han stor Lyst til at blive Søofficer og gik for at erhverve sig Praxis allerede i sit 13. Aar tilsøs. Men da han efter 1½ Aars Sejlads kom hjem for at blive konfirmeret og for at forberede sig til Søkadet-Akademiet, viste Vanskelighederne ved hans Optagelse her sig allfor store. Efter en lang Vaklen imellem forskjellige Planer blev han sin militære Bestemmelse tro, ofrede med et Suk sin Lyst til Sølivet og blev først ansat som Jæger ved det daværende Feltjægerkorps i Kiel under den bekjendte Generalkvartermester v. Bintzer, en af Datidens mest intelligente Officerer. Da der med dette Korps var forbundet en Læreanstalt, tildels bestemt til Uddannelsen af Forstelever, led hans Uddannelse ingen Skade ved denne hans Ansættelse som simpel Jæger, især da hans Slægtning, Oberstløjtnant v. Lesser, tog sig af hans videre Udvikling. Denne fremmedes saa hurtigt, at han allerede 1805 fik en Ansøgning om at blive Officer bevilget, og 16 Aar gammel blev han ansat som Færrik ved slesvig-holstenske lette Bataillon (senere lauenborgske Jægerkorps). Der kom han til at

staa under selye Generalløjtnant Ewalds Kommando, og denne udmærkede Mand tog sig meget af hans Uddannelse. Jahn havde imidlertid ingen Officersexamen, og uden den havde han ingen Udsigt til Avancement, og han manglede for mange Kundskaber, især i de exakte Videnskaber, til at turde indstille sig til den. Da fik han en uventet Ordre til strax at begive sig til Kiel for uden videre at underkaste sig denne Examen. Jahn rejste, men heldigvis for ham blev den hele Examen ligesaa pludselig afbrudt ved Englændernes Overfald 1807. I Slutningen af Aaret fik han dog ved General Ewalds Forestillinger alligevel sin Anciennitet som Officer uden Examen paa Grund af Generalens varme Anbefalinger og de særegne Forhold, som kun havde givet ham Lejlighed til praktisk Uddannelse. Han gjorde i disse Aar Tjeneste ved sit Korps — Bataillonnen havde imidlertid faaet Navn af det holstenske Skarpskytterkorps — og fulgte dette i Krigen, fra 1812 som Premierløjtnant og Adjutant. Hans Deltagelse i Krigen ville vi her forbigaa. Da Freden blev sluttet 1814, rykkede Korpset til Kiel, og her giftede han sig d. 28. Jan. med Eleonore Friess, Datter af Lægen C. G. Friess i Preetz.

I de forløbne Aar havde Jahn i Forbindelse med ligesindede Kammerater, hvoriblandt J. A. Fibiger, givet sig meget af med literære, æstetiske, politiske og historiske Studier, og med Iver havde han sat sig ind i det danske Sprog. Allerede dengang havde han Planer til literære Arbejder, især Oversættelser af danske poetiske Værker (Niels Klim, Ingemann) til Tydsk, men Korpset, hvorved han stod, var i stadig Bevægelse, indtil det, indlemmet i Okkupationsarmeen, endogsaa maatte marchere til Frankrig i Efteraaret 1815, og først i Maj 1817 var han atter i sit Hjem i Kiel. Først nu fik Jahn Ro til at begynde sin literære Virksomhed og til at udføre de Planer, som i alle disse urolige Aar havde ulmet i hans Sjæl. Noget af det første, han tog sig til, var Stiftelsen af et militært Tidsskrift. Allerede fra 1815 havde

han i Breve fra Frankrig til sin prøvede Ven, daværende Kaptejn og Lærer paa Akademiet; Johan Adolf Fibiger¹⁾, ytret Ønsket om Oprettelsen af et videnskabeligt Tidsskrift for den danske Armee, og han forstod nu ved sin Tilbagekomst at sætte Sagen igjennem ved Fibigers Hjælp, ved Kongens Understøttelse og under stor Tilslutning af Kammerater. De hidtidige Forsøg i samme Retning vare glippede, men Jahn udviklede en storartet Arbejdsiver og vidste efterhaanden at samle alle de udmærkede Kræfter i Hæren, der havde videnskabelig Sands og Produktions-evne, om Tidsskriftet, der fik Navn af: «Magazin for militær Videnskabelighed». Under forskjellige Navne, Forhold og Ledere er dette saa at sige blevet fortsat til den Dag idag i 70 Aar. Hans Medstifter og Biograf, Fibiger, erklærer udtrykkelig, at Jahn «ikke alene har en Hovedandel som virksom og duelig Medarbejder, men at Magazineet udelukkende har ham at takke for sin Tilværelse».

Et af Jahns vigtigste Arbejder er hans «Bidrag til Christian IV's Krigshistorie», som her skal nævnes, fordi dets Fremkomst er saa karakteristisk for dets Forfatter. Jahn var nemlig, skjøndt født Holstener, en begejstret dansk Patriot. Han nærrede en sværmerisk Begejstring for dansk Poesi og dansk Historie, der paa mange Maader gav sig Luft. Som ganske ung Mand havde han engang læst nogle nedsættende Ytringer om Christian IV af Prof. Olufsen, der nægtede denne Konge Dygtighed baade som Politiker og som Feltherre. Dette greb den unge Jahn i den Grad, at han fattede den Plan at bevise det modsatte og at hævde den gamle Søheltekonges Ry. I 1820 — samme Aar som han blev Stabskaptejn — udkom da «Kalmarkrigens Historie», og to Aar efter anden Del, men da blev han, som igjennem det krigs-

¹⁾ Fibiger var født d. 31. Maj 1791. Han blev 1830 Kommandør ved den militære Højskole, 1836 Land- og Søkrigskommissær, tog sin Afsked 1842 som Oberstløjtnant og døde 1851.

historiske Bifag stadig stræbte at naa frem til at blive Historiker i Ordets mest udstrakte Betydning, af Kongen kaldt fra Kiel til Kjøbenhavn. Man havde faaet Øje for hans Dygtighed, og han skulde nu her, tæt ved Kilderne, arbejde videre i historisk Retning, og som særligt Hverv blev det ham paalagt at udarbejde en Haandbog i den danske Krigshistorie. Medgangen fulgte ham, og han fortjente den. I de paafølgende Aar arbejder han videre med rastløs Iver. Han holder Forelæsninger for Garnisonens Officerer, han redigører Magazine, skriver Afhandlinger i dette af stor Værdi og udarbejder det ene store Værk efter det andet. Det Hverv, som Kongen havde givet ham, fik en betydelig Udvidelse. Jahn vilde mere end en Haandbog, han vilde skrive Danmarks Krigshistorie. Fra mange Sider var der nu vakt Interesse for dette før saa forsømte Fag. Jahns Værk skulde udgjøre 6 Bind i Kvart, delt i 5 Afdelinger, begynde med Unions-tiden og ende med Freden i Kiel 1814. Som bekjendt saa kun første Bind Dagens Lys og det endda først efter hans Død. Thi i sin Manddoms Kraft, i sit virksomme Livs bedste Alder, døde han allerede d. 29. Juli 1828; altsaa kun 39 Aar gammel, af en Nervesygdom. Havde han levet og fuldført sit Værk, vilde det, efter hvad der foreligger, være blevet af stor Betydning for dansk Krigshistorie, og alle Klager over Fattigdom i dette Fag være overflødige. Naar man overser den lange Række Skrifter, som Jahn har frembragt, og betænker, at kun et Tidsrum af fem Aar er anvendt paa disse omfattende Arbejder, maa man i Sandhed forbavses over hans Flid og Energi.

Det er ikke her Stedet at drøfte Jahns Værd som historisk Forfatter, men som den, der fra først af har ledet ikke alene Krigshistorien, men den militære Viden-

Den dygtige Militærforfatter, H. J. Blom, der døde som Oberst 1864, arbejdede samtidig med Jahn med samme Planer, men opgav dem.

skabelighed og Literatur her hjemme ind i det rette Spor, er det, at han her fremhæves, og alene af den Grund skylder den danske Hær ham uendelig meget. Han naaede paa Grund af sit store og omhyggelige Detailstudium næppe frem til at gjøre indgaaende Studium i den staaende Hærs Historie, kun en enkelt lille Afhandling fra hans Haand berører denne Periode. Blandt de mange dygtige militære Forfattere, som levede samtidig med ham, og som tildels paavirkede af ham betræde Forfatterbanen, skal her kun hans Søn nævnes, fordi han paa en Maade fortsatte Faderens Arbejde, og i hvert Tilfælde er den eneste, som har leveret betydningsfulde Bidrag til den Periode af Hærens Historie, som denne Studie omhandler.

Jens Harald Fibiger Jahn, født 2. Juni 1818 i Kiel, arvede Faderens store Kjærlighed til den historiske Videnskab. Han kom 13 Aar gammel paa Landkadetakademiet og blev Sekondløjtnant 1835. Han ofrede nu al sin Frihed til krigshistorisk Studium og udgav, kun 22 Aar gammel, «Auxiliærtroppernes Historie», et dygtigt og flittigt, men tørt og livløst Værk. Hans senere Arbejder og især hans fortrinlige Skizze: «Den danske Armees Organisation og Forplejning under Frederik III» viser os, at han netop havde Opmærksomheden henvendt paa Hærens Historie efter dens Oprettelse 1660. Men desværre blev ogsaa her de store Forventninger, man var berettiget til at nære om hans literære Fremtid, brat afbrudte. Allerede 1842 havde han paa Grund af svage ligt Helbred søgt sin Afsked paa Vartpenge, men da han kom sig betydelig, fik han atter Ansættelse som Premierløjtnant i Krigsreserven. Baa de literært og militært saa han Fremtiden imøde med lyse Forhaabninger, da Krigen brød ud, men d. 6. April 1849 faldt han i Træfningen ved Ullerup som Kompagnichef ved 3. Reservebataillon, netop i de Dage, da han naaede at blive udnævnt til Kaptajn.

Hærens Historie har altsaa, som vi have set, haft en meget ublid Skæbne i Literaturen lige til den nyeste

Tid. Dette har først og fremmest haft en uheldig Indvirkning paa den i de fleste andre Hære saa hellige Tradition, som herhjemme har lidt saa haard en Medfart. Da vi ikke har ejet en krigshistorisk Literatur, der har kunnet dokumentere Hærens indre Sammenhæng og værne om den nedarvede Overlevering, saa har de mangfoldige, ofte højst nødvendige Armeeplaner og Omordninger, som uden historisk Sands og nænsom Pietet blot søgte at gennemføre de nyere og bedre Ideer, ofte i saa Henseende gjort stor Skade. Gamle Afdelinger bleve efterhaanden opløste, blandede med andre, eller skiftede Navne uden Hensyn til deres Historie, et Forhold, som ikke alene bringer Historikeren til Fortvivelse, men som i høj Grad svækker den Magt, som den nedarvede Tradition giver den enkelte Afdeling saavel som den hele Hær.

I den nyeste Tids Literatur er der foruden nogle faa Afdelingshistorier endelig fremkommet et Forsøg paa at løse den store Opgave, Hærens Historie i dens Helhed, nemlig O. Vaupells «Den dansk-norske Hærs Historie. 1—2. Kbhvn. 1872—76». Forfatteren har imidlertid ikke som Jahn taget Hensyn til, at Stoffet ikke hidtil var saaledes bearbejdet, at det vanskelig lod sig koncentrere indenfor en Haandbogs Grændser, og har netop samtidig villet gjøre sit Værk til en Haandbog og til en Krigshistorie. Det store elegante Værk lider derfor af mange Svagheder, der næsten maatte følge af sig selv, saaledes som Forholdene nu engang ere. Foreløbig og vistnok for lange Tider vil Oberst Vaupells «Den dansk-norske Hærs Historie» imidlertid være det Kildeskift, som alle søge til for at hente Oplysninger om Hærens ydre og indre Forhold, naar de ikke have Lejlighed til at benytte Arkiverne.

Den Lyst til Studium af Fædrelandets Krigshistorie, hvortil der blev hentydet i Begyndelsen af denne Afhandling, har i de senere Aar faaet en yderligere Opmuntring ved Autoriteternes Velvillie overfor Sagen. Krigsministeriet har i Slutningen af 1884 opfordret de af Hærens

Officerer, der have Evner og Anlæg for historiske Studier, til at samle historisk Materiale og derefter udarbejde Fremstillinger af deres respektive Afdelingers Historie. Denne Opfordring har stor Værdi og vil upaatvivlelig have til Følge, at mange af de omtalte store Savn efterhaanden ville blive afhjulpne. Kun vil det være Skade, om denne Opfordring for Tiden blev taget altfor bogstavelig, da det paa Grund af Forholdene har sin meget vanskelige Side at skabe en hel Række af Afdelingshistorier i vor lille Hær. I et stort Land med en stor Hær og mange Krigsskuepladser er Sagen en anden. Først og fremmest er Materialet her hjemme, som ovenfor tidt er fremhævet, saa lidet bearbejdet, at Afdelingerne kun med megen Møje kunne finde Traaden i deres Tilværelse, og selv om det endelig lykkes med energisk Benyttelse af utrykte Kilder at sætte Afdelingens Skelet sammen, vil et ligesaa besværligt Arbejde være nødvendigt for at kunne give dette Kjød og Blod. De utrykte Kilder, som ganske vist tidt flyde med en forbavsende Rigdom, ere ogsaa saa lidet lagt til Rette, at den, der vil søge en enkelt Afdelings Historie, løber i Fare for enten at staa forladt i en Ørken eller at drukne i et Hav. Følgen vil vistnok blive, at de historiske Beretninger for den ældre Histories Vedkommende i Almindelighed ville holde sig til de faa trykte Kilder og til en nogenlunde overkommelig Benyttelse af de utrykte, men derved vil denne Del af Afdelingshistorien let blive tør og skematisk, hvorimod den nyere Historie paa Grund af det overkommelige, overskuelige og stærkt bearbejdede Materiale kan blive fyldig og livlig. Men da Hærens samtlige Afdelinger i den nyere Tid have deltaget i de samme Felttog 1848—50 og 64, ville Fremstillingerne ogsaa som Følge heraf let blive i høj Grad ensartede i denne Periode og tidt ensformig gjentage hinanden.

Det vil derfor vistnok være mest hensigtsmæssigt i en lille Hær som vor først at bearbejde Hærens Historie i dens forskellige Perioder og saaledes lægge Materialet

til Rette for de detaillerede Efterretninger om de enkelte Afdelinger.

Til Hjælp for Kammerater, som maatte føle sig kaldede til at behandle eller studere Hærens Historie fra dens Oprettelse til dette Aarhundredes Begyndelse, er denne lille Afhandling ledsaget af et Forsøg paa en Literatur-For-tegnelse.

Fortegnelse

over

danske Skrifter, som vedrøre Hærens og Flaadens Historie
fra 1660 til 1800.

Større historiske Værker, som ikke specielt — i særlige Afsnit — behandle Hærens og Flaadens Historie, ere ikke medtagne i denne Fortegnelse.

Reglementer, Love og Forordninger og lignende officielle Regeringsskrifter, endvidere Døgnliteratur og Flyveblade («Relationer», «Posttidninger» o. s. v.) ere kun undtagelsesvis, og da af særlige Grunde, anførte. Det samme er Tilfældet med historiske Lejlighedsdigte, naar disse formentlig have nogen historisk Værdi.

Almindelig Historie. I. Hæren.

- Werlauff, E. C. Om at skrive det nordiske Krigs- og Sø-Væsens Historie. Skand. Museum. 1800.
- Thestrup, C. Danmark og Norges Krigs-Armatur i de ældste, mellemste og sidste Tider. Kbh. 1756. 4.
- Brorson, C. F. Ledetraad ved Undervisningen i Krigskonstens Historie. (III: Ledetr. i Undervisn. i Danm. Krigshistorie). 1809—11.
- Vogt, C. J. Indledning til de militære Studier, samt Krigshistorie. Chr. 1861.
- Vaupell, O. Den dansk-norske Hærs Historie. I—II. Kbh. 1872—76.
- Baggesen, A. Om Danmarks Krigsforfatning forinden Souverainetetens Indførelse og indtil 1675. Milit. Repertorium. Aarg. 1840.

- Berg, J. Chr. Aktstykker til den staaende Hærs Historie. Saml. til det norske Folks Sprog og Historie. III—IV. 4.
- Historisk Efterretning om Landeværnet, samt om Norges staaende Hær. Chr. 1830.
- Schnitler, D. Det første Aarhundrede af den norske Hærs Historie. Chr. 1874.
- Hegewisch, D. H. Von den militairischen Anstalten, insbesondere von d. ersten Einrichtung eines beständigen Militairtats in den Herzogthümern unter K. Christian IV. Schlesw.-Holst. Blättern. f. Polizey und Kultur. 1800. Nr. 7.
- (Gaspari, A. C.) Urkunden und Materialien zur nähern Kenntniss der Geschichte und Staatsverwaltung nordischer Reiche. I—III. 1786—90. s. l.
- Holm, E. Danmark-Norges indre Historie under Enevælden fra 1560 til 1720. I—II. Kbh. 1885.
- Nachrichten, welche das Finanzwesen, den Kriegsstaat u. den Handel betreffen. (1689—1771). Büsching. Magazin f. d. neue Historie u. Geographie. XVII. 4.
- Graah, P. H. Kort sammendragen hist. Fortælling om Forfædres Tapperhed og Trofasthed i Land- og Søkrige. (Udg. som Anhang til Saml. af Landbolove i Anledning af Landeværns- og Sø-Indrullerings-Forordningerne. 1803). 2det Oplag. Kbh. 1808.
- Rist, J. Norges Hæders-Krands eller Beskrivelse over flere fjendtlige Indfald og Beleiringer. Kbh. 1827.
- Kruse. Ueber die Landkriege der Dänen mit den Deutschen. Staatsbürgl. Magazin. I. Schlesw. 1821.
- M. Frederik Klynes og Hr. Anders Klynes Optegnelser om adskilligt, som sig i deres Tid haver tildraget. Danske Magazin. III. 4.
- Rist, P. Fr. Fra Støvleltiden. Kbh. 1884.
- Madsen, E. Nogle af de nyere svenske Skrifter, vedrørende Krigshistorien. Historisk Tidsskrift. 3. VI.

II. Flaaden.

- Dahlerup, H. B. Søkrigshistorien betragtet som Dan- nelsesmiddel og i dens Forhold til Søkrigsviden- skaberne. Nyt Arkiv for Søvæsen. II.

Berg, L. Den danske Søkrigshistories vigtigste Begivenheder. Kbh. 1855.

Oldenburg, J. C. Søkrigshistorie. I. Danmark. Kbh. 1883.

Müller, H. J. Fremstilling af Søkrigshistoriens vigtigste Begivenheder. Chr. 1863.

Tuxen, J. C. Den danske og norske Sømagt fra de ældste Tider indtil vore Dage. Kbh. 1875.

Baden, G. L. Udkast til den danske Flaades Historie. Kbh.s Skilderie. XVI—XVII. 4.

— Udkast til den danske Flaades Historie. Statistisk-juridisk Bibliothek 1811 og 1812.

Garde, H. G. Efterretninger om den danske og norske Sømagt. I—IV. Kbh. 1832.

— Den dansk-norske Sømagts Historie. 1535—1700. Kbh. 1861.

— Den dansk-norske Sømagts Historie. 1700—1814. Kbh. 1852.

Brudstykker af den danske Marines Historie. Arkiv f. Søvæsen. VIII—IX.

Lütken, O. Efterretning om den danske Sø-Etat fra forrige Tider. Kbh. 1790.

Bidrag til den danske Flaades Historie. Tidsskr. f. Søvæsen. 1856.

Den danske Marine. Kbh.s Skilderie. VIII—IX. 4.

Noget om den danske Orlogsflaade eller Sømagt i Henseende til dens Hoved-Forandringer, — samt nogle mærkelige Begivenheder, samlede til Brug for Antiquaren. Rawert og Abrahamson. Det danske Krigsbibliothek. 4. Aarg. 1797.

De enkelte Afdelingers Historie.

Løvenskjold, C. L. Momenter om den første Oprettelse af Livgarden til Hest. Tidsskr. f. Krigsvæsen. 1867.

Krogh, C. C. Meddelelser om d. kgl. Livgarde til Hest. Kbh. 1886.

Den kgl. Livgarde til Hest. Illustreret Tidende. VII.

- Slesvigs nationale Rytterregiment 1670. — 3. og 4. Dragon regiment 1870. Aarhus og Næstved. 1870.
- Vaupell, O. Hist. Skizze om det 4. Dragonregiment. Næstved. 1870.
- Neergaard, Busky-, E. V. Hist. Skizze om det 4. Dragonregiment. Næstved. 1870.
- Hist. Beretning om 5. Dragonregiment. Randers. 1879.
- Løvenskjold, C. L. Efterretninger om den kgl. Livgarde til Fods. Kbh. 1858.
- Den norske Livgarde i Kjøbenhavn. Ill. Nyhedsblad. Chr. 1861. Nr. 14. Fol.
- Svane, F. V. 11. Bataillons Historie 1747—1879. Aalborg. 1879.
- Søegaard, T. Auxiliærtropperne. Bidrag til 12. Bataillons Historie. (Kbh. 1884.)
- Beretning om 12. Bataillon i Anledning af Bataillonens 200aarige Bestaaen. Kbh. 1875.
- Gandil, J. C. 13. Bataillons Historie 1778—1878. Kbh. 1878.
- Neergaard, E. 18. Bataillons Historie 1785—1885. Kbh. 1885.
- Sames. Hist. Notitser om det forrige Oldenborgske Infanteriregiment og Generalløjtnant C. W. v. Sames. Nyt Mag. f. milit. Videnskabelighed. II.
- Salchow, J. A. U. Auszug des Berichts an die kgl. Rentekammer von dem Zustande des kgl. Feldjägercorps mit dem verbundenen Forstinstitut im Jahre 1798. Niemann. Schlesw.-Holst. Chronik 1799. Nr. 5.
- Schröder, J. Geschichte des Schleswigschen Infanterieregiments seit dessen Entstehung. Heiberg. Schlesw.-Holst. Blättern. 1836. III.
- Binzer, L. J. Etwas von der Entstehung, dem Zweck und dem Zustande der dänischen Jägercorps. Schlesw.-Holst. Provinz-Berichte. 1787. Altona.
- Om det Kgl. Jägercorpses Oprindelse og Tilstand. Almenyttige Samlinger. XVIII. Odense.
- Ødegaard, V. Norske Jägercorps's Historie fra dets Oprindelse 1788. Chr. 1887.

Barstad, J. Aktstykker til Norske Jægerkorps' Historie. Norsk milit. Tidsskr. 1885.

Wergeland, O. Skiløbningen, dens Historie og Krigs-anvendelse. Norsk milit. Tidsskr. 3. IX.

Fortifikations-Etaterne og Ingeniørkorpsset. 1684—1884. Kbh. 1884.

Jørgensen, A. D. Sønderjyderne i den danske Hær. Kbh. 1876.

Kristensen, K. Optegnelser om det københavnske borgerlige Artillericorps. Kbh. 1811.

Tale paa Kronprindsens Fødselsdag og Underretning om Artillericorpssets Højtidelighed d. 28. Jan. 1793. Minerva 1793. I.

Dahl, L. C. Artilleriet i Norge indtil Begyndelsen af indeværende Aarhundrede. Norsk milit. Tidsskr. 51. B.

Jahn, F. J. Materialier til Gymnastikens Historie i Danmark. Nyt Magazin for milit. Vidensk. I.

1660—1670.

Becker, P. W. Samlinger til Frederik III's Historie. I—II. Kbh. 1847—57.

Nyerup, R. Efterretninger om Kong Frederik III. Kbh. 1817.

Jahn, J. H. F. Den danske Armees Organisation og Forplejning under Frederik III. Milit. Repert. Aarg. 1846.

Bidrag til Kundskab om Rigets Finantser i Midten af det 17. Aarh. Budstikken. Chr. 4. Aarg. 4.

Instruxer for Collegier og højere Stats-Embedsmænd umiddelbart efter Souveraineteten. Gehejmearkivets Aarsberetn. II. 4.

Frederik III's Forordning hvorefter Krigsfolket til Hest oc Foed paa nogen Tid skal underholdes. (Dat. 9. Aug. 1660.) 4.

Rygh, O. Englændernes Angreb paa den hollandske Flaade i Bergens Havn 1665. Ill. Nyhedsblad 1859. Nr. 2. Fol.

Skrivelse til Statholder Gyldenløve ang. Bergens Takmark 1767. Norske Saml. I.

Krigsrustninger fra Bergen i det 17. Aarh. Norske Saml. I.
 Bruun, C. Gunde Rosenkrands. Et Bidrag til Dan-
 marks Hist. Kbh. 1885.

1670—1699.

Riegels, N. D. Forsøg til Femte Christians Historie.
 Kbh. 1792.

Wleugel, C. Anm. til Riegels Christian d. 5., Søkrigs-
 historien ang. Lærde Efterretn. 1793,

Allen, C. F. Bidrag til Danmarks Historie under Chri-
 stian V, udg. af C. Bruun. Danske Saml. f. Hist.
 Topgr. m. m. 2. III—VI.

Friedenreich, M. Kong Christian V's Krigshistorie for
 Aarene 1675—79. I—II. Kbh. 1758. 4.

Worm, W. Christian V's Krigshistorie. Suhm. Saml.
 til d. danske Hist. I. 4.

Marperger, P. J. Königs Christians V Staats-, Krieges-
 und Friedens-Journal. Kopenh. 1697.

Troyel, H. Th. Den widdberømte danske Søe-Magt
 under de højt-berømte danske Søe-Mouarcher Chri-
 stian V og Friderich IV ved Olaus Judichær. Kbh.
 1723. Fol.

Fredericia, J. A. Uddrag af Relationer fra branden-
 burgske Afsendinge 1670—71. Danske Mag. 4.
 VI. 4.

Treschow, M. Christen Skeels og Thomas Finckes
 Forretning p. Bornholm, det nye Reglement for Mi-
 litsen ang. 1671. Danske Mag. 2. II. 4.

Bornemann, Cosmus. Optegnelser 1676—84. Suhm.
 Nye Saml. III. 4.

Kong Christian V's egenhændige Dagbøger 1689—96.
 Nyt hist. Tidsskr. I.

Kong Christian V's egenhændige Dagregistre 1692 ff.
 Gehejmeark. Aarsberetn. VI—VII. 4.

Lund, C. Det fradragne Forhæng for dend Høy-ædle
 og Velb. Herre Jacob Duncam, H. K. M. til Danm.
 og Norges General Major og Gouvernør offver Fyens
 Land, hans Forrætning paa Halmsted'ske Tog 1676.
 s. l. e. a.

Extrakt af Statholder Gùldenleus Relation dat. Oddevold,
13. Septbr. 1676. Kbh.

Slaget ved Uddevalla. Norsk Tidsskr. f. Videnskab og
Litr. 1853.

Sørensen, C. Gøngefolket og Snaphanerne. Hist. Arkiv.
Ny Række. IV. (Blad for Boghandlermedhjælpere.
1. Aarg. 1876—77.)

Sandfærdig Beretning om det imellem den danske og
svenske Hær staaende Feltslag ved Lund i Skaane
d. 4. Decbr. 1676. En Sang trykt 1676.

Bruun, N. T. Et Blad af Nordens Krigshistorie 1676.
Aftenlæsning. Ny Række. I.

Slaget ved Lund. Ugeblad for Menigmand. I. Nr. 30. 4.
Krigsstyr i Norge 1676. Norske Saml. II.

En Scene af den skaanske Krig 1676. Riises Archiv.
3. LII.

Baggesen, A. Bidrag til den danske Søkrigshistorie.
1676. Tidsskr. f. Søvæsen. XI. 1839.

Herrn Niels Juelen ausführl. Relation v. Eroberung d.
Insul Gothland 2. Maji 1676. I Kopenh. 4.

Wleugel, C. Admiral Niels Juels Indberetninger til
Kong Christian V om den danske Flaades Fore-
tagender i Aaret 1676. Nye Danske Mag. 2. IV. 4.

Lopez Giovan Battista. La Dania triofante per la
presa di Wismar. Copenh. 1676.

Bartholin, Th. Panegyricus ad Christ. V de Van-
dalica victoria et expugnatione Wismariæ. Hafn.
1676. Fol.

— Panegyricus Christiano V^{to} post victoriam Vandalicam
et captam Wismariam dictus. Hafn. 1676. Fol.

Kingo, Th. Kong Christian den Femtes første og lyk-
salige Ledingstog. Kbh. 1675. 4.

— Anhang til Kong Chr. d. Femtes første Ledingstog.
Kbh. 1676. 4.

— Andet Anhang. Kbh. 1677. 4.

Gerner, H. Th. Dend store Nordens konning Chri-
stian den Femtis berømmelige Landtoge oc aff Gud

- forlente lykelige Seyervindingers Ilias. Kbh. 1681. samt Kong Chr. 5tis ypperlige Søe-Rustning, berømmelige Søe-Slag oc lykelige Seyervindingers naffnkundige Ulysses. Kbh. 1681. I—II. Fol.
- Hjorth, P. Efterretninger om Røraas Kobberværk. Chr. 1846. (Toget til Jemteland 1677.)
- Jahn, F. H. Stormen paa Malmø den 25. Juni 1677. Mag. f. milit. Vidensk. 8. Aarg. 1825.
- Instruction for Generalkommissariatet af 1677. Medd. fra Rentekammerarkivet. I.
- Egentlig Afritzning om det store Sø-Slag 1. Juli 1677 mellem Falsterbo og Stevens. Øst's Arkiv. 1824. II.
- Mindeblad om Sø-Slaget i Kjøgebugt d. 1. Juli 1677. Kbh. 1877. Fol.
- Müller, Paludan- C. Søslaget i Kjøgebugt d. 1. Juli 1677. Chr. 1877. (Særtryk af den norske Rigstidende.)
- Mindeblade om Danmarks store og berømte Søhelt Niels Juul og Kampen i Kjøgebugt. Samlede af R. J. Kbh. 1878.
- Lund, C. Lykønskning til Christianum qvintum over Niels Juels Sejr 1677.
- Fog, B. J. og Ploug, C. Til Minde om Niels Juels Sejr i Kjøgebugt. Kbh. 1877.
- Syv, P. Lov-Skrivt til Jens Juul og Niels Juul, der de med Floden fra det Rygeske Tog hjemkomme. Kbh. 1677. 4.
- Bartholini, C. Oratio Jubilaea de gestis anni 1677 ad Christianum V. Hafn. 1677.
- Efterretning om den danske Flaades Foretagender i April, Maj og Juni 1677. Arkiv for Søvæsen. 1828. II.
- Noget om den danske Flaades Foretagender i Maj, Juni og Juli 1677. Arkiv for Søvæsen. 1829. III.
- Rosenkrands, O. En sandfærdig Replique — — ang. den mordisk Action af Vice-Gouvernøren i Malmø Baron Jørgen Krabbe d. 16. Jan. 1678. s. l. 1678. 4.
- Jahn, J. H. F. Christiansstads Blocade i Aarene 1677 og 1678 og den danske Armees March til dens Undsætning. Milit. Repertorium. Aarg. 1846.

- Interrogatoria tilskikket General Fr. v. Arensdorff ang. hans Forseelser og anden mislig Forhold i 1678 Aars Campagne samt Generalens Erklæring derpaa. Dansk Musæum 1782. II.
- Schwarz, J. Drey ausgesonderte Kriegespredigten 1678 zu Lund gehalten, um deren willen er nach Kopenhagen entflohen. Kopenh. 4.
- Willius, J. V. Tractatus medicus de morbis castrensis interris ad Christianum V. Hafn. 1676. 4.
- Synopsis tractatus de morbis castr. int. Hafn 1676. 4.
- Krogh, C. C. En Dagbog over Kong Christian V's Foretagender i Slutn. af 1678. Danske Mag. 4. VI. 4.
- Christian V's Krigshistorie i Aarene 1678—79. Suhm. Saml. I. 4.
- Ordonnants om Infanteriets Forpleining 1679. Wolff, Journal f. Politik og Hist. 1811. IV.
- Schwedischer Völcker Schiffbruch bey Bornholm samt anführten Ursachen warum erwehte Völcker — von wegen Ih. K. M. zu Dänem. für Kriegsgefangene angenommen und gehalten worden. 1679. 4.
- Nannestad, V. L. Hertugen af Gottorps Indflydelse paa Fredsforhandlingerne i Nimwegen, Fontainebleu og Lund. Hist. Tidsskr. 5. IV.
- Hoff, Chr. Lauritzøn. Kriegs-Tanker. Til Fred. Kbh. 1680.
- Die bekriegte und nicht besiegte Stadt Hamburg, d. i. Alles was zwischen I. K. M. von Dänem. und derselben von 1679 bis 1686 sich begeben. s. l. 1686.
- Tag-Buch der jäh-vorgenommenen Belagerung Hamburgs. s. l. 1686.
- Den danske Armees Styrke 1689 og 1692. Büsching Mag. XVII. 4.
- Paludan, J. Møens Beskrivelse. Kbh. 1822. I. (p. 320 Livgardens Optøier paa Møen 1690.)
- Recke, v. d. C. F. Niels Juels Conduiteliste over Marinens Officeerspersonale A° 1690. Tidsskr. f. Søvæsen. 1861.
- Tuxen, A. Royal Danois. Ludvig XIV's dansk-norske Regiment. Milit. Tidsskr. XVII. Kbh. 1888.

- Holm, E. Om danske og norske indfødte Soldater som Hjelpe-tropper i fremmed Krigstjeneste under Christian V og Frederik IV. Hist. Tidsskr. 5. V.
- Jahn, J. H. F. De danske Auxiliærtropper. Et krigshistorisk Udkast. I. Corpset i engelsk Tjeneste fra 1689 til 1697. Kbh. 1840. II: Tropperne i den spanske Successionskrig. Kbh. 1841.
- Jahn, J. H. F. De danske Auxiliærtropper. Milit. Repert. Aarg. 1843.
- Christian den Femtes Tilladelse til Statholderen i Norge U. F. Gyldenløve at maatte opbringe eet eller to engelske Skibe 1692. Orion. Maanedsskr. IV.
- Jahn, J. H. F. Om Expeditionen mod Ratzeburg 1693. Milit. Repert. Aarg. 1840.
- Ursachen, varum J. K. M. zu Dennem. die frembde Kriegs-Völcker im Fürstenthum Nièder-Sachsen, oder Sachsen-Lauenb., imgleichen die Befestigung der Stadt Ratzeburg nicht länger dulden können. Copenh. 1693. 4.
- Huitfeldt, H. J. Generalltn. Chr Gyldenløves Inspektionsrejse i Norge 1695. Norske Saml. II.
- Brasch, C. H. Om Rob. Molesworths Skrift «An account of Denmark». Kbh. 1879.
- Brink, J. Vertheidigung Dänemarks. Cölln. 1696.
- Jahn, J. H. F. Om de hertugelige Holsteen-Gottorpske Skandsers Demolering 1697. Mil. Repert. Aarg. 1840.
- Hans Rosencreutztes allerunderd. Relation om Norges Riges idsige Tilstand Anno 1699. Budstikken. 4. Aarg. 1823. 4.

1699—1730.

- Hojer, A. König Friederich des Vierten glorwürdigstes Leben. I—II. Tondern. 1829.
- Riegels, N. D. Udkast til Fierde Friederichs Historie. I—II. Kbh. 1795.
- Antegnelser til Frederik IV's Historie. Suhm. Ny Saml. II. 4.

- Bang, J. H. Nogle Bidrag til Frederik IV's Historie. Program. Sorø. 1865.
- Bergendal, J. L. Om Frederik IV's Livs Fremdragelse og berømmelige Gjerninger. Kbh. 1705.
- Rector Falsters Vers over Kong Frederik IV udg. af Raarup. Kbh. 1770. 4.
- Lønborg, H. Danske Mænds Hæder og Værdighed, Moed og Mandighed, Dyd og Dapperhed, Gammel og Nye, allerund. viist Danne-Kongen selv, Kong Friderich IV, der D. K. May., lykkelig var hjemkommen, efterat D. K. May. 1704 havde igjennemseet Land-Militsen udi Danmark og Norge. Kbh. 1704. 4. (Andet Oplag: Danne-Konningens, Konning Friderich d. Fjerdes Vaabenting. Kbh. 1720. 8.)
- Holm, E. Bidrag til den rette Opfattelse af Frederik IV's Forhold til Bondestanden. Oversigt o. det kgl. d. Vidensk. Selskabs Forhandlinger 1884.
- Frederik IV's Landmilits og dens Indflydelse paa Bondestandens Kuar. Hist. Tidsskr. 4. V.
- Rasmussen, O. F. C. Landmilitsen og Stavnsbaandet. Hist. Tidsskr. 5. V.
- Holm, E. Endnu et Par Ord om Frederik IV's Forhold til den danske Bondestand. Hist. Tidsskr. 5. V.
- Rasmussen, O. F. C. Landmilitsen og Stavnsbaandet. Hist. Tidsskr. 5. VI.
- Holm, E. Afsluttende Bemærkninger til ovenstaaende Indlæg af Etatsraad Rasmussen. Hist. Tidsskr. 5. VI.
- Kong Frederik IV's Instrux for Stadshauptmanden i Kjøbenhavn. Supplementblade. 1839.
- Becker, P. W. Efterretninger om Grev Schlieben, en fremmed Hverver, som i Aaret 1702 opholdt sig i Kjøbenhavn. Danske Mag. 3. I. 4.
- Amthor, C. H. Historische Einleitung zu dem jetzigen Krieg in Norden. Franf. u. Leipz. 1710. 4.
- Scheel, H. O. Prospectus og Subscriptions Plan til Kong Friderich IV's Krigshistorie i Quarto. Kbh. 1. Novbr. 1781 (paa Tydsk 1782).
- Scheel, O. H. Alm. Udkast af Krigens Skueplads — som Indledning til Kong Frederik IV's Krigshistorie. Kbh. 1785. 4.

- Bang, J. H. Meddelelser fra den Bülowske Manuskript-samling i Sorø Akademis Bibliothek. Indbydelses-skrift. 1860. Kbh.
- Høst, J. N. Frederik IV, Danm. og Norges Konges Krigsbedrifter. Kbh. 1855.
- Bidrag til den norske Krigshistorie under Frederik IV. Saml. t. det norske Folks Sprog og Hist. III. 4.
- Vaupell, O. Bidrag til den nordiske Krigs Historie. Danske Saml. 2. 1.
- Holm, E. Studier til den store nordiske Krig. Hist. Tidsskr. 5. III.
- Schiern, F. Nogle Anmærkninger til den store nor-diske Krigs Historie. Hist. Tidsskr. 3. VI.
- Engelstoft, L. Blik paa Kjøbenhavns Stilling og Farer i Sommeren 1700. Kbh. 1804. Program. 4.
- Kjøbenhavns Stilling og Farer i Sommeren 1700. Hist. Calendar. 1. Aarg. 1814. Udv. af L. Engelstofts Skrifter. II.
- Aftryk af en Avise dat. 6. Juli 1700. Minerva. 1804. Aug.
- Treschow, M. Bidrag til den danske Land- og Sø-krigshistorie i Aaret 1700. Danske Mag. 2. III. 4.
- Rørdam, H. F. Skrivelse fra Slotsloven i Kjøbenhavn til Universitetet om at opfordre Studenterne til at gribe til Vaaben. Danske Mag. 3. VI. 4.
- Engelstoft, L. Nogle Efterretn. om de akademiske Borgeres Bevæbning ved Kbhvn's Universitet i Aaret 1700. Univ.- og Skole-Annaler 1808. II.
- Witt, P. Guds Vognborg om Dend kgl. Majestæts Danske Flode og Kgl. Residentz-Stad Kjøbenhavn ved tvende mæglige Fjenders Bomber. Kbh. (1700).
- Pro-Memoria fra Hr. Johan Neve til D'hr. Deputerede ved Regjerings-Affairerne i H. M. Kongens Absens d. 8. Aug. 1700. Wolff. Journal f. Politik og Hist. 1808. II. Minerva. 1804.
- Jonge, N. Leben Just v. Juels, Nebst einer Nachricht von dem Bombardement feindlichen Flotten, 1700. Copenh. 1756.

- Albrecht, J. F. E. Geschichte des innerlichen Krieges in Holstein im Jahre 1700. (Altona.) 1800.
- Journal Tønning'scher Bombardirung A° 1700. Neue Staatsbürgerliches Magazin VIII. Schlesw. 1839.
- Bruun, C. Et utrykt Heltedigt af Jørgen Sorterup. Danske Saml. III.
- Hercules, A. F. Der geschickte Infanterie-Officier, bestehend in der Anleitung, wie derselbe bey Werbungen, in seiner Fonction und Kriegs-Exercitien sich anständig aufführen könne, nach heutigen allgemeinen Kriegs Observancen eingerichtet. Schlesw. 1702.
- Winsløw, J. Friderich IV's Høypriselige Bedrifter udi Aarene 1700 og 1705. Kbh.
- Forchhammer, J. Det danske Hjelpekorps i østrigsk Tjeneste fra 1704—9. Hist. Tidsskr. 5. II.
- Jahn, F. H. Slaget ved Høchstädt, den 13. August 1704. N. Mag. f. milit. Vidensk. I.
- Om Armeens Styrke i Aarene 1708 og 1728. Büsching Mag. XVII. 4.
- Specifikation paa den danske Landmagt i Aaret 1709. Minerva 1809. IV.
- Lassen, T. Nordens stormægtige Monarch til allerunderd. Velkommen ved hans sejrige Landgang p. Skaane d. 11. Novbr. (1709).
- Petersen, A. Viceadmiral P. Rabens Votum i Krigsraadet paa Østersø - Eskadren d. 21. Oktbr. 1710. Danske Saml. III.
- Om Orlogsskibet Dannebrog's Deltagelse i Kampen i Kjøgebugt d. 4. Oktbr. 1710. Danske Saml. II.
- Berigtelser til en feilagtig fortalt Begivenhed i den danske Søkrigshistorie under Frederik IV. Tidsskr. f. Litteratur og Kritik. VII.
- Bredal, T. Nytt af Østersøen 1720.
- Manza, F. V. Pesten i Helsingør og Kjøbenhavn 1710 og 1711. Hist. Tidsskr. I. III—IV. Særtryk: Kbh. 1853.
- Colding, J. Søkrands til danske Flodens højtfortjente Berømmelse 1709—15. Kbh. (1716). 4.

- Moe, B. Aktstykker til den norske Krigshistorie under Kong Frederik IV. Norsk milit. Tidsskr. VIII. og 2. I. Særtryk: Chr. 1838—40.
- Conradi, P. H. Krigstildragelse i Norge under den syvaarige nordiske Fejde. Norsk milit. Tidsskr. XIV.
- Daae, L. Blandede Aktstykker til den norske Krigshistorie. Norsk milit. Tidsskr. 3. VII.
- Den danske og svenske Beretning om Begivenhederne i Østersøen 1712. Kbh. 1714. 4.
- Sammenføyede Beretninger, saavel den Danske som den Svenske, om hvis imellem den Danske og den Svenske Orlogs Flaade Udi Østersøen er passeret Aar 1712. Kbh. 1713. 4.
- Garde, H. G. Bidrag til den dansk-norske Søkrigshistorie. Danske Mag. 3. III. 4.
- Ihre Majestät zu Dänemarc Repressalien gegen Hamburg. 1712. 4.
- Lista derer Dänischen und Sachsischen Officiers so d. 20. Decbr. 1712 von dem Schweden bey dem Dorff Wackenstadt gefangen, auch was sonsten an Trophæen erobert worden. Hamburg.
- Grev Stenbocks Felttog i Nordtydskland, Slaget ved Gadebusch og Altonas Brand. Riises Archiv. 3. XXIII.
- Jacobsen, J. F. Über die Einnäscherung der Stadt Altona am 8. und 9. Jan. 1713. Altona. 1813.
- Magnus Stenbocks Felttog i Mecklenborg og Holstein 1712 og 1713. Riises Archiv. 3. LXIV.
- To egenhændige Breve af Kong Karl XII 1712 og 1714. Danske Mag. 2. V. 4.
- Müller, Paludan - C. Omrids af Kong Frederik IV's Kamp med Grev Magnus Stenbock og Baron Gørtz 1712, 13 og 14. Hist. Tidsskr. 4. VI.
- Lucoppidan, N. Tønningens Erobring 1713. 4.
- Gabels Sejr over de Svenske 1715. 4.
- Nachricht von der Einräumung d. Festung Tönningen 1713 an Stenbock und dessen spätere Uebergabe an Friederich IV. Copenh. 4.

Capitulations-Puncta, so wegen Uebergabung der Veste und Stadt Tönningen d. 7. Febr. 1714 geschlossen. s. l. 1714. 4.

Wolf, Z. Journal des was in Tönningen von 1. Jan. 1713—30. Jan. 1714 pasiiret. Kopenh. (1714). 4.

Abdruck des von dem Fürstl. General. Majoren u. gew. Commandanten d. Festung Tönningen Zacharia Wolff, theils selbst gehaltenen, theils auch auf dessen Ordre vom Ober-Auditeur Rubach gefertigten u. vom 1. Jan. der vergang. 1713 bis auf d. 30. Jan. an curr. continuirten Journal etc. Kopenh. 4.

Wiederholtes Rappel u. endl. Peremptorial - Citation des gefang. Schwed. Officiers — — sich in dero Gefangenschaft — nun unverzüglich wieder zu sistiren haben. Schlesw. 17. Maj 1714 von General-auditeur H. Bornemann. 4.

Gen.-Auditeur H. Bornemann's Peremptorial-Citation, Pardon-Notification und Eventual-Commination an alle aus Kön. Dän. Gefangenschaft desertirte Kön. Schwed. Officires. Schlesw. 17. Maj 1714. (Flere Pjecer om samme Sag.) 4.

Urtheil des Königl. Dennemärckischen Ober-Kriegs-Gerichts über den gew. Rittmeister Joh. Rud. Merian (^{28/11} 1714). 4.

Biskop Deichmann's Forsvarsskrift for de Norske af 2. April 1714 tilskreven Kong Friederich den Fjerde. Samt Efterretninger om nogle Tildragelser i sidste Krig mellem Danmark og Sverrig. Kbh. 1768.

Munch, J. S. Biskop Deichmanns Forsvarsskrift for de Norske. Saga. II.

Urtheil des Kgl. Ober-Kriegs-Gerichts zu Stralsund wider die in der sub. Dato: Stralsund 28. Novbr. 1714 publ. resp. Notification u. Citation namhaft gemachte dänische Officiers d. 11. Febr. 1715. 4.

Ober-Kriegs-Gerichts End Urtheil gegen die rappelirte u. Parolebrüchische Schwedisch gefangene Ober-Officiers, abgesprochen im Haupt-Quartier d. vor Wismar stehenden Kgl. Dän. Lagers. 1715. 4.

Amthor, C. H. Historische o. vernunftmässige Untersuchung der Ursachen durch welche die zwischen Dennem. u. Schweden vor etwan 100 Jahren her

- vorgefallene Streitigkeiten — — sich entsponnen, sonderlich aber der bey dem letzt-entstandenen u. annoch fortwährendem Kriege von einem Theil geführter Bewegungs-Gründe, — — von einem Denne-märcker — — Gedr. im Jahr 1715. 4.
- Eigentlicher Entwurff der von Friderich IV im Jahre 1715 zu Wasser u. Lande befochtenen herrlicher Siege; sonderlich aber des — — preiswürdigst voll-brachten Pommerschen Feldzuges. 4.
- Friis, J. Danmarks store Sejer Aar 1715 med sine fem meget merkelige Sejervindinger ved R. Friderich IV' Hiemkomst til Kbh. 6. Jan. 1716. Kbh. s. a. 4.
- Ursin, G. Tale holden i Nascovs Kirke d. 24. Apr. A. 1715 just under Slaget med de Svenske paa Col-berger Højde. Kbh. 1742.
- Anzeige der Ursachen des Verfahrens wider den gefangenen Mag. Steenbock. Copenh. 1716. 4.
- Sorterup, J. Nye Heltesange om Frederik den Fjerdes lykkelige Seirvindinger 1715. Kbh. 1716. 4.
- Beretning om Stralsund som til de Danske blev overgivet d. 23/12 1715. Kbh. 1716. 4.
- Ausführlicher Bericht der beschehenen See-Bataille so zwischen denen Nordischen Kronen als der Dänischen u. Schwedischen Esquadre befochten worden d. 24. Apr. 1715. Flensburg. s. a. 4.
- Bergendal, J. J. Stralesundam armis Frederici IVti cedentem alloquens Hafnia introducitur. Hafn (1716). Fol.
- Et Brev om Krigen 1716 med Sverrig. Kbhvns. Skilderi. X. 4.
- Et Brev fra 1716. Orion. Maanedsskr. IV.
- Om Studenternes Uvillie til i Aaret 1716 at bære Gevær. Luxdorphan. Kbh. 1791.
- Ryberg, S. Tordenskjolds lykkelige Action udi Dyne-kilde 1716. Wielands Saml. p. 219.
- Amthor, C. H. Der triumphirenden Reinholdsburg (=: Rendsburg) frohlockender Zuruf an Friderich IV. Flensb. 1716. 4.

- Ryberg, S. Amthors Jubelskrig da K. Friderich IV 1716 seirrig hjemkom til Kjøbenhavn. Wielands Saml. p. 197.
- Sorterup, J. Nye Helte Sange. Kbh. 1716. 4.
- Peter den Stores Ophold i Kjøbenhavn 1716. Orion. Maanedskr. IV.
- Et Øienvidnes Efterr. om Kjøbenhavn i Sommeren 1716, da Peter den Store opholdt sig her. Wolff. Journal f. Politik og Hist. 1801. I. (Hist. Tidsskr. 3. II. p. 269.)
- Friis, J. De Svenskes Indgang, Fremgang og Udgang af Norrig. 1716.
- Schrøder. Relation om Christiania Byes Beleiring og Indtagelse af de svenske Tropper Aaret 1716. Norsk milit. Tidsskr. VII.
- Lange, C. C. A. Efterr. om Krigsbegivenhederne paa Ringeriget i Aaret 1716. Saml. til norske Folks Spr. og Hist. III. 4.
- Vosgraff, P. M. Affairen i Høland 1716. Norsk milit. Tidsskr. IX.
- Moe, B. Uddrag af den originale Forhandlings-Protokol over de tvende afholdte Undersøgelser-Forhører og den siden anord. Overkrigsret i Anledn. af Affairen i Høland 1716. Norsk milit. Tidsskr. IX.
- Hans Nobels Indberetning om Forholdene i Norge 1716. Norske Saml. I.
- Rist, J. Fridrichshalds Ærekrands. Minerva. 1782. Dansk Musæum. 1782. I. Særtryk. Kbh. 1809.
- Thrap, D. Fra Krigstiden 1716—18. Norsk hist. Tidsskr. 2. IV.
- Forsøg til en Beskr. af Tildragelserne ved K. Carl XII's Indfald i Norge 1716 og 1718. Norsk milit. Tidsskr. V.
- Meydell. Bemærkn. til ovenstaaende Afhandl. std. VI.
- Lange, C. C. A. Bidrag til Norges Historie 1716—19. Norske Saml. I—II.
- Conradi, P. H. Forord til en Beskr. af Tildragelserne ved K. Carl XII's Indfald i Norge 1716 og 1718. Norsk milit. Tidsskr. X.

- Faye, A. Carl XII og hans Angreb paa Norge 1716 og 1718. Hist. Tidsskr. 3. VI.
- Krigen nordenfjelds 1717—18. Ny Minerva. 1806.
- Krigen nordenfjelds 1717—18. Norsk hist. Tidsskr. 2. II og IV.
- Nordrup, H. Et Krigs-articuleret Jubel-Skrig d. 7. Novbr. 1717. s. l. 4.
- Des Commandanten in der Festung Friederichsteen an I. K. May. abgestattete allerunterth. Relation vom 21. Decbr. 1718. s. l. (Nyt hist. Tidsskr. I. p. 114.)
- Fibiger, J. A. Original Rapport fra Commandanten paa Frederiksteen efter Carl XII's Dødsfald og Beleiringens Ophævelse. Mag. f. milit. Vidensk. Aarg. 1820.
- Schrøder. Relation om Frederikshalds Beleiring. Norsk milit. Tidsskr. VII.
- Krag, H. P. S. Kort Undervisning om Frederikshald By og dens Krigshistorie. Chr. 1848. (Topograph. Journal f. Norge. IV. p. 86.)
- Begrundet Formening om Carl XII's Dødssted. Norsk Tidsskr. f. Vidensk. og Kunst. IV.
- Munch, J. St. Beretning om Carl XII's Død. Saga. II. Chr.
- Müller, Paludan- C. Er Carl XII falden ved Snigmord. Nyt hist. Tidsskr. I. (Norske Saml. I. — Norsk Ill. Nyhedsblad 8. Aarg. — Munch. For Hjemmet. Chr. 1862. II.)
- Dagebog over den svenske Armées Indfald ved Steene Skandse i Trondhjems Lehn. Schmettau. Militærisk Bibliothek. I.
- Klüver, J. W. Et Øienvidnes Beretning om den svenske Armées Indfald i det Thronhjemske 1718. Ny Minerva. 1806. II. (Schmettau. Milit. Bibl. III.)
- Jahn, J. H. F. Kort Efterretn. om Felttoget i Thronhjems Stift 1718. Mag. f. milit. Vidensk. Aarg. 1823.
- Øverland, O. A. Armfeldts Tog Nordenfjelds 1718. Chr. 1879. (Norsk hist. Tidsskr. 2. II.)

- De Svenskes anden Velkomst i Norge. Kbh. 1718. 4.
- Sorterup, J. Ære Digt — — over K. Frederik IV' Seirvindinger. Frederikshald. 1876. Program.
- Et Krigsinstrument som viser den svenske armées Tilstand in januario 1719. Norsk hist. Tidsskr. 2 III.
- Relation fra Røraas i Norge 16. Jan. 1719. Norsk hist. Tidsskr. 2. III.
- Bidrag til Krigen 1719. Norsk hist. Tidsskr. 2. III.
- Lassen, L. Friderich IV' Ledings Tog i Bahus Lehn. Kbh. 1719. 4.
- Klüver, J. W. Beretning om Indfaldet i Sverige 1719. Norske Saml. I.
- Manifest bey dem Marsch der Dänischen Armee aus Norwegen in d. Schwedischen Lande, dat. d. 10. Julii 1719. Altona.
- Aarhuus, J. R. Frydefanen udstukken da Freden blev offentlig bekjendtgjort mellem de Danske og Svenske. Kbh. 1720. 12.
- Bartholin, C. Oratio qua ob restitutam pacem gratulatur. 1720. 4.
- Montaigu, René de. Harangue de Mr. Bartholin sur la paix, trad. en francois. Copenh. 1720. 4.
- Unterschiedliche zu gegenwärtigem Nordischen Kriege gehörende Documenta. s. l. 1720. 4.
- Frederik IV' Instrux for C. v. Gabel som Direktør for Flaaden 1721. Øst's Arkiv. 1824. II.
- Etat de revenues, depenses et de l'armée de Danemarck 1726. Gaspari. Urkunden u. Materialien. I.

1730—1746.

- Mnemosyne eller Saml. af fædrelandske Minder og Skildringer. I—IV. Kbh. 1830—33.
- Riegels, N. D. Skilderie af Sjette Christian. Smaa hist. Skrifter. III.
- (Gaspari, A. C.) Urkunden u. Materialien zur näheren Kenntniss d. Geschichte u. Staatsverwaltung nordischer Reiche. I—III. (Hamburg.) 1786—90.

- Breve fra K. Christian VI til Overkrigssekretær, Generallt. Numsen. Wolff Journal f. Politik og Hist. 1815.
- Niemann, A. C. H. Hauptepochen der Geschichte der Landmilitaireinrichtung in Schleswig u. Holstein seit ihrer Entstehung im Jahre 1737 bis zur neuen Landmilitair- und Remonteordnung vom 1. Aug. d. J. (1800). Schlesw.-holst. Blättern f. Polizei u. Kultur. 1800. II.
- Bidrag til den danske Flaades Historie. Tidsskr. f. Søvæsen. 1856.
- Zustand der dänischen Flotte 1743. Büsching. Mag. II. 4.
- Bøgh, N. S. Den Algierske Freds - Historie. Kbh. 1847. 4.
- Om Armeens Styrke 1723 sammenlignet med Aaret 1753. Büsching Mag. XVII. 4.
- Om Armeens Styrke 1732, 1734 og 1745. Büsching. Mag. XVII. 4.
- Om Armeens Styrke 1742, 1757 og 1762. Büsching. Mag. XVII. 4.
- En tabellarisk Udsigt over Armeens Styrke i Aaret 1753. Büsching. Mag. XVII. 4.
- Cartel og Convention imellem D. K. Maj. Kongen af Danm. og Norge paa den eene og Kongen af Sverige paa den anden Side, undertegnet udi Kbh. d. 30. Martii og ratif. d. 21. April A^o 1738. Kbh. 4.
- Verneuertes u. verlängertes Cartel auf zehn Jahr als vom 14. Maji 1742 bis 14. Maji 1752 wegen Extradirung der Deserteurs von. I. K. Maj. zu Dännem. etc. etc. und I. H. Durchl. von Anhalt-Zerbst etc. etc. Troupen. Friderichsburg 3. Nvbr. 1741. Kopenh. 4.
- Fundation til en nye Pensions-Casse for Land-Militair-Etatens Enker og Børn. 22. Maj 1739. Kbh. 4.
- Extension og Forbedring af den sub. Dato 22. Maji 1739 udg. Fundation osv. 25. April 1740. Kbh. 4.
- Plan til et meget fordelagtigt Lotterie til Fordeel for den for Land-Militair-Etatens Enker og Børn nye oprettede Pensions-Casse. 15. Maj 1739.

1746—1766.

- Des Reglements für Unsere Geworbene- und Nationale-Infanterie. Gegeben 1739. 1740. 1747. 1753. I—III, nebst. I. Anhange. 1740—54. m. Tab. 4.
- Rickers, J. H. Ceremoniel des Infanterie-Reglements. Copenh. 1747.
- Ramshart, P. Efterretn. om det bekjendte af den danske Flaades Tilstand — —, samt adskillige Bilage fra Aar 1752 og til den Dag, da Engellænderne voldsomt bortførte samme i 1807. Kbh. 1808.
- Extrait du journal de ce qui s'est passé à Tunis et à Tripolis tenu à Bord de la Fregatte du Roi «le Héron». Mercure Danois. Juli 1753.
- Plan for Campementet 1753. Kbh.
- Les revenus ordinaires du Royaume de Danem. et du Norvege de meme que des provinces, que S. M. Danoise possede en Allemagne 1756. Büsching. Mag. VI. 4.
- Roger, U. et Reverdil, E. S. T. Lettres sur le Danemarck. Geneve (3: Kbh.) 1757. (Overs. p. Dansk.)
- Commissions-Dom imellem Sølieutn. Math. Bille og Student Peder Bredahl 1759. Wolff. Journal f. Politik og Historie. 1818. III.
- Marchens Fremgang fra Skiedsmoe til Randers optænkt i Riim af de Norske Dragoner, da de blev comman-deret. Tryk i dette Aar. (1760—63).
- Crone, A. Rigsdags-Relation af den svenske Minister 1760 om Danmark. Danske Saml. VI.
- (Camerer, J. F.). Briefe an seine Freunde aus den Quartieren der Dänischen Armee. Altona u. Lübeck. 1762.
- Zustand der dänischen Flotte in Jahr 1762. Büsching. Mag. II. 4.
- Gerstenberg, H. Kriegslieder eines kgl. dänischen Grenadiers bey Eröffnung des Feldzuges. (Altona.) 1762. 12.
- (Prahl, N.) Fredsoffer til K. Frederik V. Kbh. 1763. 4.

- Om det kgl. Rytterdistrikts Salg i Fyen 1764. Almen-
nyttige Saml. XXII. Odense.
- Anker, C. J. Norske Konduitelister fra 1764. Norsk
milit. Tidsskr. 1885.
- Berg, J. Chr. Efterretn. om Opløbet i Bergen ang.
Extraskatten 1765. Saml. til norsk Folks Spr. og
Hist. III. 4.
- Camerer, J. F. Rede bey der Einweihung und der
Eidesleistung zu den neuen Fahnen des Kgl. Leib-
Regiment Dragoner. Hadersleben 1766. 4.

1766—1800.

- Ode aux troupes Danoises sur les exercices militaires.
Copenh. 1766. 4.
- (Abrahamson, W. H. F.) Tanker om Krigsstanden og
dens Forbedring. Kbh. 1771. (Kritisk Journal. 1771.)
- Zustand der Kgl. dän. Flotte am Ende des 1770 Jahres.
Büsching. Mag. VIII. 4.
- Om det danske Tog imod Røverstaterne 1770. Aften-
bladet 1825. 4.
- Om Armeens Styrke i Aaret 1771. Büsching. Mag.
XVII. 4.
- Tanker og Observationer ang. den danske Søe og Krigs-
Flode udi Bygningen, Freds og Krigs Tider. Kbh.
1771.
- (Pflueg). Breve om det forrige og nuværende Krigs-
system. Kbh. 1771.
- C. H. v. M. (Moltke v. C. H. G.). Breve indehold. Anmærkn.
ved det forrige og nuv. Krigssystemes Sammenligning.
Kbh. 1771.
- Forslag til at finde Udveye til Krigstjenerens bedre Be-
soldning. Kbh. (1771).
- Thurah (D.). Svar til Autor af det nylig udkomne For-
slag til at finde Udveye o. s. v. Kbh. 1771.
- De Danske Skrivers ulyksalige Skiæbne som en Følge
af hemmelige Lands Forræderes Intriguer, oplyst for
Kongen til forventende Allern. Forandring. Kbh. 1771.

(Rhode, P.) Teutsches Echo auf das Geschrey eines wahnwitzigen Scribenten, gegen die vernünftigen Verbesserungen des Staats in der öffentl. Schrift: De danske Skriverses ulyksalige Skiæbne; entworfen von Corporal Pietro Romano. Kbh. 1771.

De danske Skriverses ugrundede Klage som en Følge af hemmelige Lands-Forstyrreses uroelige Hierter. Kbh. (1771).

Anmerkungen eines Officiers in Rønnsbxrg über die im Kopenhagener Magazin für patriotische Scribenten eingerückte Noten wider den Kriegsstand in Dännem. Kph. 1771.

Winterfeldt, J. B. Adskillige Tanker som Skrive-Friheden har givet Anledning til. Kbh. 1771.

Philopatreia's første Fortsættelse indeh. fire Anm. 1. om Handelen, 2. om Krigsstanden o. s. v. Kbh. 1771.

Bajer, F. Fodgardens Oprør Juleaften 1771. Hist. Arkiv. 1871. II.

Jacob Regiments-Trommeslager. Et Brev om det Vordingborske Rytter-District. Kbh. 1771.

Et Brev til Jacob Skoleholder, indehold. nogle Anm. ang. hans Afhandling om det vordingborske Rytter-District. 1771.

Authentische Actenstücke als Beiträge zur Statistik der dänischen Staaten in den letztern siebziger Jahren aus den Papieren eines ehemaligen Staatsmannes. 1795.

Commando-Ordene, som efter Kgl. Allern. Befaling er anordnet at skal bruges og commanderes efter ved den Kgl. Danske Armee. Kbh. 1772.

(Rothe, C. P.) En Dansk Patriots Betænkning over de ved Trykken udg. Commando-Ord for den Kgl. Danske Armee. Viborg 1773.

Svar til Forfatteren af en Dansk Patriots Betænkning over de ved Trykken udg. Kommando-Ord for den Kgl. Danske Armee. Kbh. 1773.

Haslaker. Den Kgl. Liv-Vagts Lykønskning til Kongen paa hans Fødselsdag d. 29. Jan. 1772.

(Langebek, J.) Tanker om Jule-Aftens Feide. Kbh. 1772.

- F. L. C. v. B. (o: Beenfeldt). Forslag til et Landværns Indretning i Danmark. Kbh. 1773. 4.
- Hertel, J. J. Erörterung der Frage: Derogirt das Dänische Gesetz dem Artikels-Brief und der Kriegs-Gerichts-Instruction? d. i. Werden diese von jenem abgeändert. Hadersleben 1775.
- Svane, A. F. P. Herren mægtig i Strid, betragtet ved Anblik af den af Christian VII paa Nørre-Fæled samt Amagerland udenfor Kjøbenhavn udi Aaret 1781 anrettede Lyst-Campement. Kbh. d. 19. Juni 1781.
- Extract af Capitain Math. Bille's Rapport om Fregatten Bornholms Fægtninger 1781—82. Dansk Musæum. I. 1782.
- Rapport fra Chefen for den danske Fregat Bornholm i 1782. Nyt Arkiv f. Søvæsen. IV.
- Meddelelser af «Sølieutenants-Selskabet»s Arkiv. Udg. i Anledn. af Selskabets Hundreedaarsfest. Kbh. 1885.
- Von der Bildung des Officiers. Hadersleben. 1786.
- (Wolff.) Betragtninger ved Kronprindsens anstillede Krigs-Øvelser udenfor Stadens Porte 1787. En Natursang. Kbh. 4.
- Leganger, C. M. Om de beneficerede Gaarders Udlæggelse til Boliger for Compagniechefer i Norge. Minerva. 1787 III. 1788 II. 1790 III. (Kbhvns. lærde Efterretn. 1788. Nr. 31.)
- Tanker i Anledning af Herr Prof. Legangers Tanker. Tronhjem. 1787.
- (Wessel, O. C.) Upartiske Betragtninger over Hr. Prof. Legangers Tanker. Kbh. 1788.
- Forslag om Land-Militiens rettere og billigere Indretning. Kbh. 1787.
- Liste over den danske Flaade 1788. Borger-Vennen. 1788.
- Krigs-Honneuren paa Amager-Fæled da Krigsfolkene bleve mønstrede af H. Kgl. Hronprindsen. Kbh. 1788.
- Schytte. Bidrag til felttoget imod Sverrig 1788. Norsk milit. Tidsskr. 1883.
- Carl af Hessen. Memoires sur la campagne de 1788 en Suede. Copenh. 1788. (Kbhvns. lærde Efterretn. 1789. Nr. 44.) (Oversat paa Dansk.)

- Blangstrup, C. Begivenhederne i Norden i Efteraaret 1788. Kbh. 1889.
- Rapport fra Generalmajor Grev Tramp over hans Forhold og givne Ordres ved at besætte Munkedals Broe. Rawert og Abrahamson. Det danske Krigsbibl. 1795.
- Leganger, C. M. Erindringstaler over Soldater holdne i Eidsvolds Kirke 1788. Chr. 1789.
- Abrahamson, W. H. F. Authentisk Journal over de til Rusland givne danske Hjælpetroppers Felttog i Sverrig. Kbh. 1789. (Kbhvns. lærde Efterr. 1789. Minerva. 1789.)
- Anmærkninger og historiske Oplysninger over den kgl. svenske Forklaring dat. Helsingfors d. 21. Juli 1788 med Bilager. Kbh. 1789. (Oversættelse ved W. H. F. Abrahamson.)
- Vosgraff, P. M. Generaladjutant Haxthausens Rapport efter hans Sendelse til Gøteborg i Oktober 1788. Norsk milit. Tidsskr. 2. II.
- Rosted, H. Specimen inaug. medicum, sistens adnotata circa morbos inter copias Norvegicas anno 1789 grassatas. Havn. 1790.
- Fisker, H. Historisk Fremstilling af det Bentzelstiernske Complot at opbrænde de ved Kbh. i Vinteren 1789 liggende indefrosne russiske Orlogsmænd. Nyt Arkiv f. Søvæsen. 2. II. (Høst: Politik og Hist. II. p. 381.)
- Forestilling af Mordbrænder-Anslaget, der var fattet saavel imod den Kongl. Danske som den her liggende Flaade, og skulde været iværksat, men blev lykkelig opdaget den 5. Marts 1789. Fol.
- Blangstrup, C. Den svenske Sølieutenant Benzeltstjerna's Brandstiftelsesforsøg paa Kbh.s Red i Febr. 1789. III. Tidende. 1889.
- Nogle Ord om Cavaleriet af en dansk Subalternofficer. Kbh. 1790.
- Udto af tvende Breve vexlede imellem Fabrique-Mesteren Commandeur-Capitain og General-Adjutant E. W. Stibolt og Premierlieutenant R. Hohlenberg. (Kbh. 1791.)
- Löwenthal, C. A. W. Rechtfertigungsschrift des kgl. Generaladjutant v. Löwenthal in einer Ehrensache wider den Generalmajor v. Hesselberg o. s. v. Germanien. 1791.

- Des Generaladjutant v. Löwenthals Erkläringspunkt ü. einen — — im vorigen Jahre — gedruckten Schrift: An die auf allerh. kgl. Befehl niedergesetzte Oberkriegscommission. Kph. 1791.
- Rothe, T. Tanker om hvad det er at Kronprindsen har taget Sæde i Admiralitetet. Kbh. 1792.
- Et Par Ord om Subordinationen og det sande militære Genie. Kbh. 1792.
- Brev til en Ven om Ancienniteten af en Dansk Subaltern-Officer. Kbh. 1792.
- Svar paa en Subaltern-Officers Brev til en Ven af en anden Subaltern. Kbh. 1792.
- Schmettow, W. F. Patriotische Gedanken eines Dänen über stehende Heere, politisches Gleichgewicht und Staatsrevolutionen. 1792.
- Erläuternder Commentar zu den «Patriot. Gedanken eines Dänen» o. s. v. Kopenh. 1793.
- (Mansbach, Fr.) Gedauken eines norwegischen Offiziers über «Patriot. Gedanken eines Dänen o. s. v.». Kopenh. 1793. (Universitets Journal. 1794. p. 33. Kbh. lærde Efterr. 1793. Nr. 28. Minerva. 1793. II. Tilskueren. 1793. p. 439. Det danske Krigs-Bibliothek 1794. I.)
- Heinen, v. Bemerkungen über das stehende Heer in Dänem. veranlasst durch die «Patriot. Gedanken eines Dänen o. s. v.». Schlesw. 1793.
- Schmettow, W. F. An I. K. Maj. zu Dänem. u. Norw. alleru. Erklärung abseiten W. F. v. Schm. betreffend das allerh. Rescript v. 4. Maj d. J. 1794.
- An I. K. Maj. zu Dennem. u. Norw. alleru. Erklärung abseiten W. F. v. Schm. in Betref angeschuldigsten Missbrauch der Pressfreiheit. 1794.
- Et norsk Korps' Klage over Grev v. Schmettow. Med Anm. af Rasmus Antiklager. Kbh. 1794.
- Klage imod Grev W. F. v. Schmettow. Med Anm. af en Themikrat. Kbh. 1794. (Rawert og Abrahamson. D. danske Krigsbibl. 1794.)
- Skrivelse til en Ven ang. den nyelig i Trykken udkomne Klage imod Grev W. F. v. Schmettow. Kbh. 1794.

- Nyeste Anm. over Klagen imod Grev W. F. v. Schmettow. Kbh. 1794.
- Schmettow, H. W. Afskedsskrivelser til Regimentscheferne ved den norske Armeé. Minerva. 1790. I.
- Sund Sands til Eftertanke, Danmarks Forsvarsvæsen angaaende. 1. Stykke. Kbh. 1793.
- (Kaltenborn, R. W. v.) Den militairiske Sophron. Kbh. 1794. (Oversættelse.)
- (Tscherning, E. P.) Anm. til den militaire Sophron. Kbh. 1794.
- Erklæring fra Forfatteren til Anmærkningerne over den militære Sophron. (Kbh. 1794.)
- Tablet over den danske Armees Størrelse 1794. Samleren 1794. I.
- Militair Brevvexling. Rawert og Abrahamson. D. danske Krigsbibl. 1794.
- Abrahamson, W. H. F. Mod muelig Mistydning af den i det danske Krigsbibliothek indrykkede militaire Brevvexling. Kbh. d. 30. Oktbr. (1794).
- Beviis at Compagnie-Feltskiærerne enten skal barbære eller betale for samme. Kbh. 1795.
- Chirurgisk-patriotiske Tanker i Anledning af den af en danske Compagnie-Feltskiær udgivne Skrivelse til Kongen. Kbh. 1795.
- Krigsmagtens Nytte midt i Freden. Kbh. 1795.
- Wessel, O. C. Angaaende en ny Landmiliceforordning i Norge. Minerva. 1796. IV.
- Colbjørnsen, C. Angaaende Landsoldaters Udskrivning i Norge. Astræa. II.
- (Schellenberg.) Freye Bemærkungen über Kopenhagen. Kph. 1795.
- Falck, N. N. Ueber den § 14 der Verordnung vom 7. Oktbr. 1796 mit Rücksicht auf die Niederlassung der Landsoldaten in den Städten. Neues staatsbürgerliches Magazin. V.
- Nogle Efterretninger om de saakaldte Defensions Skibe. Rawert og Abrahamson. D. d. Krigsbibl. 1797. 4. Aarg.

- Bille, St. Det danske Flag i Middelhavet. Et Bidrag til den danske Marines og Søhandels Historie i Slutn. af forrige Aarh. Arkiv f. Søvæsen. VI—XII.
- To historiske Aktstykker fra Convoisystemets Tid. Nyt Arkiv f. Søvæsen. III.
- Coup d'oeil sur la marine danoise 1798. Le Nord. 1798. I.
- Neergaard, J. P. Vorschläge zur bessern Ausschreibung des Landausschusses in den Herzogth. Schleswig u. Holstein. Eutin. 1798.
- Prüfung der Vorschläge zur bessern Ausschreibung des Landausschusses o. s. v. Altona. 1798.
- (Hedegaard, J. C.) Noget om Militair-Etatens Ansettelse ved civile Embeder. Kbh. 1799.
- Danmarks staaende Armee 1799. Minerva. 1799. I.
- Sames, C. E. Tilfældige Tanker over den saa meget ønskede og nødvendige Forening af den ved Landeværnet reglementerede grønne Fjerbusk med den ved Armeen brugelige hvide. Kbh. 1805.
- Freimuthige Bemerkungen über die Organisation der Landwehre. Ein Wort zu seiner Zeit von einem Ausländer. 1805.
- W**** M**** Welche Folgen können und werden daraus entstehen, dass der junge Landmann in d. kgl. dänischen Staaten zwei Jahr bei den Regimentern in den Garnisonen verbleiben bleiben soll. Von einen dänischen Patrioten bescheiden beantwortet. Hamburg. 1803.

Topografi.

- Kurze Beschreibung der Stadt Lands-Cron samt beygefügten Grundris von der Stadt und dem Castel. Copenh. 1676.
- Kurze Beschreibung von der Haupt-Fästung Christiansstad in Blekingen. Kopenh. 1676.
- Hansen, P. Nogle historiske Optegnelser, især om Kbhvns. Amts Rytterdistrikt. Kbh. 1866.
- Müller. Kundskab om Kbhvns. Garnisonshospitals Historie. Kbh. 1847.

- Pflueg, C. C. Underretning om det til gamle Soldaters, Soldater-Enkers samt Fader- og Moder-løse Soldater-Børns Pleye og Opdragelse allern. oprettede Christians Pleye-Huus i Kbhvn. Kbh. 1773. 4.
- Birch, A. H. Madsen Wallenbechs Dagbog over Quæsthuset fra dets første Oprindelse til 1662. Nye Danske Magazin. II. 4.
- Aruhholz, M. C. Cronborg Slots og Fæstnings Historie. Helsingør. 1836.
- Bidrag til Fæstningen Christiansø's Historie. Nyt Arkiv f. Søværnen. I.
- Schrøder, J. Kort Historisk Beskrivelse over Fride-richshald. Kbh. 1727. 4.
- Kragh, H. P. S. Kort Underretning om Frederikshalds By og dens Krigshistorie. Chr. 1848. (Lange, C. Norsk Tidsskr. II.
- Bergh, F. Christianssands Befæstningers Historie. Norsk milit. Tidsskrift. 49. B. Chr. 1886.
- Geertz, F. H. J. Alphabetisches Verzeichniss sämmtl. schlesw.-holst. Amler, Landschaften — — nebst Angabe, zu welchem Landkriegs-Comisariats-Districte selbige gehören. Schlesw. 1850. 4.
- Lucht, A. C. Beyträge zu der Geschichte Glückstadt. Kiel. 1854.
- Chronick der Stadt Rendsburg von 1201—1725. Büsching. Mag. XVII. 4.
- Warnstedt, A. Rendsburg. Kiel. 1850.
- Das Kronwerk der Festung Rendsburg. Kiel. 1851.
- Nissen, H. J. Geschichte u. Beschreibung des Christian Pflegehauses in Eckernförde. Neue Provinz.-Berichte. 1833.
- Panum, J. S. N. Beschreibung des Kgl. Christians Pflegehauses bei Eckernförde. Schlesw. 1833.
- Jensen, C. A. Det kgl. Christians Plejehus i Eckernförde. Kbhvns. Skilderi. 1827. Nr. 4 og 6.
- Blom, O. Kjøbenhavns Tøjhus. Hist. Tidsskr. 6. I.

Retsvæsen.

- Reuss, H. C. Contentum oder Inhalt aller Kgl. Dän. von A. 1683 bis hieher emanirten den Militair-Etat — — concernirenden Verordnungen. Coph. 1744.
- Camerer, J. F. Versuch eines vollständigen Registers u. Repertorii aller Kgl. Dän. allerh. Verordnungen in so weit sie den militair Etat angehen. Schlesw. 1760. M. Anhang.
- Samling af Forordninger og Patenter det danske Krigsvæsen betræffende. (1645—1738.) Kbh.
- Rosenstand, Goiske P. Rescripter, Resolutioner og Collegialbreve den danske Krigsmagt til Lands angaaende. 1670—1800. I—IV. Kbh. 1803—4.
- Hedegaard, J. C. Samling af de trykte Forordninger, Placater og Patenter o. s. v. Landmilitærvæsenet betræffende som ere udkomne i det Tidsrum fra 1670 til 1823. I—III. Kbh. 1807—24.
- Sørensen, E. Samling af de vigtigste Forordninger, Placater, Rescripter o. s. v. Landmilicevæsenet, Sø-Sessions-Sagerne, de nationale Rytter- og Artillerie-Heste i Danm. angaaende, som ere udkomne indtil Aarets Udgang 1815. Kbh. 1817.
- Petersen, C. P. N. Militair-juridisk Repertorium indeholdende de for den danske Landmilitairetat emandede Forordn., Parolbef. o. s. v. fra 1671 til 1824 den militære Lovkyndighed angaaende. Kbh. 1827.
- J. R. E. Compendium juris maritimi. Lübeck. 1698.
- Rosenstand, Goiske P. Krigsret for den danske Landmagt. I—II. Kbh. 1799—1801.
- Paysen, A. Den danske militaire Criminalrets Grundsatninger. Rendsb. 1819.
- Krohn, L. J. Forsøg til den Danske Krigsret. Kbh. 1799.
- Camerer, J. F. Einige Bemerkungen über die Verfassung der Kriegsgerichte in Dänemark. Neue Kieler-Magazin. 1795. Novbr.
- Barstad, J. Militær Justits i Norge for 200 Aar siden. Chr. 1879.

- Om Lovene for Krigstjenesten før Christian V's Lov. Universitetsprogram. Kbh. 1798.
- Ussing, N. Historisk Beretning om Inquisitionskommissionen i Kbh. Kbh. 1781.
- Tanker om den ved Inquisitionskommissionen brugelige skarpe Examination. Kbh. 1786.
- J. H. B. Register über J. K. M. zu Dennem. Norw. Artickuls Brieff u. Kriegs-Gerichts Instruction, zugleich derselben allergn. Erklärung, imgleichen über die Montirungs-Ordonnance de Ao. 1701 o. s. v. Kiel 1717.
- Reuss, H. A. Register over H. K. M. Christiani VI Søe-Articler, Kriegs-Retts-Instruction, Munderings-Reglement etc. Item en general Liste paa de udi H. K. M. Søetjeneste staaende Officerer etc. Kbh. 1739.

Undervisning.

- Pflueg, C. C. Noget om Landkadetakademiet. Minerva. 1786. I.
- Landkadetakademiet. Minerva 1786. I—II.
- Dittmann, J. E. Uddrag af Landkadet-Kompagniets Strafprotokoller. Danske Saml. II.
- F. T. Træk af Landkadetakademiets Historie. Kbh. 1886.
- Dichmann, C. F. Samlinger Søetaten i Almindelighed og Søkadet-Akademiet i Særdeleshed vedkommende. I. Saml. Kbh. 1801.
- Paludan, C. Efterretninger om Søkadetakademiet. Kbh. 1843.
- Hedemann, A. Søcadet-Akademiets Historie fra dets Stiftelse indtil 1827. Tidsskr. f. Søvæsen. 1861—62.
- Optegnelser til Søkadetakademiets Historie. Kbhvns. Skilderie. XLIII.
- Abrahamson, W. H. F. Geschichte der königlichen Artillerieschule in Kopenhagen. Kopenh. 1780.
- Udsigt over Undervisningen ved de specielle Corpser før 1830 og den Kgl. milit. Højskoles Virksomhed fra dens Oprettelse til 1855.

- Festprogram i Anledning af den Kgl. milit. Højskoles 25 Aars Jubilæum. Kbh. 1855.
- Efterretninger om den ved Garnisons Menighed oprettede Arbejds-Anstalt og dermed forbundne Skole. Kbh. 1790—99.
- Camerer, J. F. Erster Brief von der Stiftung des Erziehunghauses für die Kinder des kgl. Leibregiments Dragoner. Hadersl. 1766.
- Moe, B. Om det forhenværende norske Krigsarchiv paa Agershus Slot. Norsk milit. Tidsskr. 2. II.
- Hegermann, D. Den norske militære mathematiske Skoles Historie. Chr. 1796. (Rawert og Abrahamson. D. d. Krigsbibl. 1796.)
- Doederlein, M. S. Om den kgl. militaire Skole i Christiania. Indbydelsesskrift. 4.
- Conradi, P. H. Om den kgl. Norske Krigsskole 1796—1832. Univ.- og Skole-Annaler. I. Chr.
- Nogle enkelte Træk af Generalkrigskommissær Prydz's Virksomhed som Opsynsmand ved den norske militære Krigsskole. Rawert og Abrahamson. D. d. Krigsbibl. 1794 og 1795. (Hermoder. Chr. 1795.)
- Ødegaard, V. Norske Jægerkorps's Skole 1791—1818. Norsk milit. Tidsskr. 1882.

Lægevæsen.

- Becker, J. G. Et Par Ord om Feltapotheket ved den danske Armee 1709. Saml. til det danske Medicinalvæsen. 1835.
- Om Feltmedicinalvæsnet i Danmark fra 1498 til 1736. Saml. til d. d. Medicinalv. 1835.
- Om Søetatens Medicinalvæsen fra 1478 til 1736. Saml. til d. d. Medicinalv. 1835.
- Præsidi classis regiæ sanitatem tuendi methodum exponit atque pro Doctoris in Medicina gradu publ. ventilationi submittit H. Callisen. Havn. 1772.

Callisen, H. Abhandlung über die Mittel, die Seefahrenden und insbesondere die Besatzungen der Kgl. dän. Kriegsschiffe gesund zu erhalten, übersetzt v. J. G. Pflueg. Kopenh. 1778.

Aaskow, M. B. Diarium medicum navale sistens observationes circa causas, curationem et prophylaxin morborum, qui præsidium classis regiæ Danicæ in expeditione Algeriensi affixerunt. (Diss. inaug.) Hafniæ. 1774.

— Anvisning til den rette og bestemte Brug af de Lægemedler, hvormed de Kgl. Krigsskibe paa deres Sæetog forsynes. Kbh. 1778.

Udrustning.

Vorstellung der sämmtl. Kgl. Dän. Armee, worinnen zur eigentlichen Kenntniss der Uniform von jedem Regimente ein Offizier u. Gemeiner in völliger Mundirung abgebildet sind, nebst beygefügter Nachricht von den Chefs, der Stärke und der habenden Garnison eines jeden Regiments. Copenh. 1761.

Bertram, C. J. Munderinger af den samtlige kgl. danske Armee, ethverts Regiments Chef, dets Styrke og dets udi Freds-Tid havende Garnison. Kbh. 1762.

Kindt, K. R. L. Ueber die vormalige Uniform der kgl. Truppen. Jahrb. für die Landeskunde der Herzogth. Schleswig. II. Kiel 1859.

Personalhistorie.

Anker, C. J. Biografiske data om 330 norske Generalpersoner 1628—1885. Chr. 1885.

Frantzen, J. A. Gjenlyd af Danske og Norske Søeheltes og andre Krigeres Tapperhed. Viborg. 1783.

Anker, C. J. Kommandanter i fæstningen Frederiksstad fra 1628—1883. Norsk milit. Tidsskr. 1883.

— Kommandanter på Bergenshus fæstning 1628—1883. Norsk milit. Tidsskr. 1883.

- Anker, C. J. Kommandanter på Akershus 1628—1885. Norsk milit. Tidsskr. 1884.
- Kommandanter i Kristianssand 1628—1885. Norsk milit. Tidsskr. 1885.
- Kommandanter i Trondhjem, Kongsvinger og Frederikssten. Norsk milit. Tidsskr. 1885.
- Norges Statholdere 1577—1850. Norsk milit. Tidsskr. 1885.
- With, J. P. Danske og Norske Søheltes Bedrifter. 1819.
- Af et gammelt Manuskript om Rigs-Admirals og andre Søe-Officers Klasser i Dannemark. Rawert og Abrahamson. D. d. Krigsbibl. 1798. 5. Aarg.
- Lützow, J. H. Samling af historiske Efterretninger om danske Søofficerer. I. Kbh. 1788.
- Flamand, L. J. Danske og norske Søheltes Levnet og Bedrifter. Kbh. 1856.
- Malling. Store og gode Handlinger af Danske, Norske og Holstenere. Kbh. 1777.
- Molbech, C. Capitajn Werner H. F. Abrahamson, en literair-biografisk Skizze. Hist. biogr. Saml. III. (Minerva 1786. I. Nyerup og Lahde: Portrætter med Biographier. I.)
- Bruun, C. Nye Bidrag til Curt Adelaer's Historie. Danske Saml. 2. V.
- Curt Sivertsen Adelaer. Kbh. 1871.
- Becker, T. A. Curt Sivertsen Adelaer. Danske Saml. V.
- Mylius, P. B. Den vidt-berømte Sø-Heltes, Curt Adelaers Liv og Levnets Beskrivelse. Kbh. 1740. 4.
- Olsen, O. N. Generallieutenant Albert Borgaards Levnet og Bedrifter. Milit. Repert. Aarg. 1839. (Hist. Tidsskr. I.)
- Struve, J. L. Der Held, ein episches Gedicht an Printz Carl von Hessen. Copenh. 1765. 4.
- Charles, Prince de Hesse. Memoires de mon temps. Copenh. 1861.
- Daae, L. Jonas Ramus og Anna Colbjørnsdatter. Hist. Skildringer. II.
- Jens Colstrup. Hist. Skildringer. II.

- Bruun, C., og Abrahams, A. Et Par Bidrag til Grev Fr. Danneskjold-Samsøe's Historie. Danske Saml. IV.
- Theisen, K. Nogle Bidrag til Frederik, Greve af Danneskjold-Samsøe's Historie. Danske Saml. 2. II.
- Garde, H. G. Bidrag til Oplysning om Frederik Greve af Danneskjold-Samsøe's Virksomhed under Christian VII's Regjering. Danske Mag. 3. II.
- (Freschow, H.) Grev Fr. Danneskjold-Samsøe's Levnet. Kbh. 1796. Ny Udg. 1834. (Clio. I.)
- Memoires de M. de S. O. Falckenskjold. Paris 1826. (Overs. af J. H. Hansen: Gamle Erindringer af S. O. Falckenskjold. Kbh. 1847.) (Orion IV.)
- Pflueg, C. C. Nogle Karaktertræk af Grev Saint-Germain, fordum kgl. dansk Generalfeldtmarskalk. Minerva 1797. (Clio I.)
- Anker, C. J. Om Grev Louis de St. Germain. Ny III. Tidende. Chr. 1885.
- Det Gevaudanske Dyr i Danm., dets Rasenhed og Ødelæggelse først i Jylland, dernæst i Norge o. s. v., beskrevet af en Jæger og til Trykken befordret af en Krybskytte. Kbh. 1771. (Om St. Germain.)
- Vaupell, O. Rigskansler Grev Griffenfeldt. I—II. Kbh. 1880—82.
- Biografiske Efterretninger om den Grüner'ske Familie. Saml. til det norske Folks Sprog og Hist. IV.
- Abrahamsen, W. H. F. Om Gude. Minerva. 1786. I.
- Muus, C. S. Den norske Løve σ : Vers til Ulrik Frederik Gyldenløve i Anledning af Krigen i Aarene 1675—79. Frederikshald. 1683. 4.
- Calundan, C. Bidrag til U. F. Gyldenløve's Historie. Danske Saml. 2. II.
- Harbou, H. W. Optegnelser om Slægten Harbou. Personalhist. Tidsskr. 2. II—III.
- Gjødesen, P. F. Iver Huitfeldt. Kbh. 1885.
- Huitfeldt-Kaas, H. J. Breve fra Ivar Huitfeldt. Danske Mag. 5. 1.
- Ivar Huitfeldts og Peter Colbjørnsens Biografier. Berømte Nordmænd. Nr. 6 og 7. Chr. 1854.

- Huitfeldt-Kaas, H. J. De Huitfeldtske Gravkapeller i Norge. Personalhist. Tidsskr. IV—V.
- Generallieutenant Henrik Jørgen Huitfeldt. Personalh. Tidsskr. VI.
- Huth, W. Samling af fortjente danske Mænds Portr. II. (Minerva 1799. III. Clio II. Nyeste Skilderie af Kbh. 3. Aarg. p. 941.)
- Fibiger, J. A. Ferdinand Heinrich Jahn. Nyt Magazin for milit. Vidensk. II.
- Garde, H. G. Olaus Judichær. Tidsskr. f. Søvæsen. 1862. (Tidsskr. f. Søvæsen. 1880.)
- Tuxen, J. C. Niels Juel og Tordenskjold. Skildringer fra Søkrigen. Kbh. 1872.
- Jonge, R. Den danske Vice-Admiral Just Juel's Liv og Levnetsbeskrivelse. Kbh. 1755.
- Wandall, P. T. Niels Juels Levnet. Kbh. 1794.
- Garde, H. G. Niels Juel. Kbh. 1842.
- Bruun, C. Niels Juel og Hollænderne. Danske Saml. 2. I.
- Hagerup, M. Lovtale over Niels Juel. Kbh. 1795.
- Guldberg. Niels Juel, Danmarks store Søhelt. Kbh. 1870.
- Jonge, R. Vice-Admiral Just Juel's Liv og Levnet. Kbh. 1755.
- Bricka, C. F. General Henrik Bielke Kaas's Levnetsløb. Personalhist. Tidsskr. IV.
- Admiral F. C. Kaas som Holmens Chef fra Aaret 1781 til 1792. Nyt Arkiv f. Søvæsen. II.
- Commandeur og Generaladj. G. A. Kofoeds Levnet og Memoirer. Arkiv f. Søvæsen. IX—X.
- Capitain Fr. Lütken's militaire Liv. Skreven af ham selv. Nyt Arkiv f. Søvæsen. I.
- Giessing, H. P. Løvenørn. Kbh. 1847. (Brasch. Bregentveds gamle Ejere. p. 350.)
- Holm, E. Povl Løvenørn og Konseljet i Christian VI's første Regeringsaar. Smaaskrifter tilegnede A. F. Krieger. Kbh. 1887.

- Fragmenter af Ober-Secretair i Marinen Geheimeraad Rosenkrandses Papirer. Nyt Arkiv f. Søvæsen. III.
- Contre-Admiral C. A. Rothes Levnet. Arkiv f. Søvæsen. XI.
- Jahn, J. H. F. Henrik Ruse, Baron af Rysenstein. Milit. Repert. V. 1847. Særtryk. Kbh. 1848.
- Rosendahl, L. P. Henrik Ruse. Nykjøbing p. F. 1846. (Danske Mag. 1. VI.)
- Sehested, Th. Hannibal Sehested. I—II. Kbh. 1886.
- Seue, de W. N., Generalmajor. Levnetsløb og Tids-historie forf. af ham selv. Kbh. 1811.
- Lytzow, J. H. Den danske Admiral Hendrik Spans Levnet og Bedrifter. Kbh. 1792.
- Anker, C. J. Oberst N. Tidemands Optegnelser. 1766—1828. Chr. 1881.
- Uddrag af Præsten Hr. Caspar Bruuns Skibs- og Rejse-Journal. Giessing. Jubellærere III. p. 390.
- Carstensen, W. og Lütken, O. Tordenskjold. Populær-historisk Fremstilling. Kbh. 1887.
- Sibertzen, F. Peter Tordenskjold. Danmarks store Søhelt. Kbh. 1866.
- Bohr, H. G. Peter Tordenskjold. En Levnetsbeskrivelse. Kbh. 1866.
- Guldberg. P. Tordenskjold. Kbh. 1870.
- Rothe, C. P. Vice-Admiral Peder Tordenskjolds Livs- og Helte-Levnets Beskrivelse. I—III. Kbh. 1747—50. 2. Oplag Viborg. 1772—73.
- Calundan, C. Tolv Breve fra Peter Wessel 1711—12. Danske Saml. II.
- Rothe, C. P. Samlede Lovtaler over Peter Tordenskjold. Kbh. 1750.
- Bie, J. C. Lovtale over den navnkundige Helt Peter Tordenskjold. Kbh. 1770.
- Wandall, P. T. Peder Tordenskjolds Levnet. Kbh. 1794.
- Breve fra Tordenskjold. Danske Saml. I og II.
- Wagner, L. Et Soldaterliv i forrige Aarhundrede. Kolding. 1880.

Rhode, P. Gedanken über den an Capitajn Witt begangenen Mord. Kopenh. 1767.

Tidsskrifter.

- (Schmettow, H. W.) Militærisk Bibliothek. I. Chr. 1765—66.
- (Rawert, J. H., og Abrahamson, W. H. F.) Det Danske Krigsbibliothek. 1—5. Aarg. Kbh. 1794—98.
- Rawert, J. H. Det Danske Krigsmagazin. I. Kbh. 1799.
- Steffens, J. Journal for Militaire. 1—7. Hefte. Kbh. 1801—3.
- Fibiger, J. A., Jahn, F. H., Ewald, C., og Fibiger, J. S. Magazin for militair Videnskabelighed. 1—10. Aarg. Kbh. 1818—27.
- Fibiger, J. A., Jahn, F. H., og Fibiger, J. S. Nyt Magazin for militair Videnskabelighed. I—IV. Kbh. 1828—31.
- Militært Tidsskrift. I—XVIII. Chr. 1831—41. 2. Række. I—IX. Chr. 1842—55. 3. Række. I—XXIV. 1856—79. 4. Række. I. fortsat til Nutiden. 1880.
- Militairt Repertorium udg. af en Forening af Officerer. I—VI. Kbh. 1836—40. 2. Række. I—V. Kbh. 1843—47.
- Schepeleern, J. B. Militair Tidende for Danmark og Hertugdømmerne. Nr. 1—24. Kbh. 1837.
- Bokkenheuser, C. P. Militairt Ugeblad. Nr. 1—52. Kbh. 1838—39.
- Nyt Krigsbibliothek. 1—2. Hefte. Kbh.
- Richter og Brandt. Den militaire Tilskuer. 1. Aarg. Chr. 1855—56.
- Schultze. Militairt Ugeblad for 1856. Nr. 1—15. Kbh. 1856.
- Bruhn, L., og Vett, W. Militair Tidende. Nr. 1—13. Kbh. 1857.
- Vett, W. Militair Tidende. Ny Række. Nr. 1—3. Kbh. 1857.

- Tidsskrift for Krigsvæsen udg. af en Forening af Officerer. I—XIX. Kbh. 1855—74.
- Dansk militært Tidsskrift. I—IV. Kbh. 1865—68.
- Militært Tidsskrift udg. af det krigsvidenskabelige Selskab. I. Kbh. 1872, fortsat til Nutiden.
- Archiv for Søværnen udg. af Bruun, P. W., de Connick, L., og Dahlerup, H. B. Kbh. 1827—41.
- Dahlerup, H. B. Nyt Archiv for Søværnen. Kbh. 1842—44.
- Rung, A. Nyt Archiv for Søværnen. 2. Række. Kbh. 1845—55.
- Tidsskrift for Søværnen udg. af forskellige Søofficerer. Kbh. 1856, fortsat til Nutiden.
- Bauer, R. W. Alfabetsk Register til Archiv for Søværnen fra 1827—59. Kbh. 1860.
- Magazin for Søværnen udg. af Bonnevie, Fabricius, Falkenberg og Sørensen. Chr. 1839—43.
- Norsk Tidsskrift for Søværnen. 1. Aarg. 1882—83.
-